

דברי הכנסת

כנס מיוחד

הישיבה השמונים-וארבע של הכנסת השלוש-עשרה
יום רביעי, ז' באייר התשנ"ג (28 באפריל 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

תוכן העניינים

דרך הייסורים של שארית פליטת יהודי אתיופיה
המבקשים לעלות ולהתאחד עם משפחותיהם בישראל
העלאת שארית יהודי אתיופיה לשם איחוד המשפחות
עמדות הממשלה בטרם משא-ומתן
הקצאות קרקע ומים לטובת תושבי יהודה ושומרון והסדרי האוטונומיה
תוכניתה של הממשלה לכינון משטרה פלשתינית ביהודה ובשומרון
חידוש השיחות בוושינגטון והתקדמות בתהליך השלום
התהליך המדיני, סיכויי המשא-ומתן ועמדת האופוזיציה
השביתה במערכת החינוך
השביתה במערכת החינוך

כנס א'

דרך הייסורים של שארית פליטת יהודי אתיופיה
המבקשים לעלות ולהתאחד עם משפחותיהם בישראל

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח כנס מיוחד של הכנסת, יום רביעי, ז' באייר התשנ"ג, 28 באפריל 1993.

יהיו לנו היום כמה כנסים, זה אחר זה. סליחה שאני פותח בהערה. אני ממליץ מאוד שחברי כנסת שחותמים, קבוצות של 30-30, על כנס מיוחד בפגרה, אני מציע שיהיו גם נוכחים בזמן הכנס המיוחד הזה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אחד שלא חתם, הוא פה.

היו"ר ש' וייס:

כן. השיטה הזאת של החתמות מראש, חבילות-חבילות, כשהחותמים לא מגיעים לישיבה, איננה מוסיפה כבוד לכנסת. מה עוד שהנושאים היום כבדים ורציניים.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת דוד לוי להביא לפנינו הצעה דחופה לסדר-היום: דרך הייסורים של שארית פליטת יהודי אתיופיה המבקשים לעלות ולהתאחד עם משפחותיהם בישראל. עשר דקות לכל נואם. אני מבקש להקפיד מאוד על הזמנים, כי יש לנו סדר-יום מאוד דחוס. חבר הכנסת דוד לוי, בבקשה.

דוד לוי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מיום הקמתה יצרה מדינת ישראל אצל כל יהודי באשר הוא תחושת שייכות למפעל הציוני ושותפות בו ומקור גאווה וביטחון. ההכרה בקיומו של הבית הלאומי, של דגל ומגן, חוללה וממשיכה לחולל בקרב העם היהודי לתפוצותיו תמורה היסטורית מכרעת על דרכו ועתידו.

חרף הקשיים, המבחנים והמצוקות, מקיימת מדינת ישראל את ייעודה הציוני בעליית יהודים ובקליטתם במולדת. שיבת-ציון מתבצעת בימינו במסכת מופלאה שאין לה דוגמה בתולדות עמים ומדינות. במשימה בלתי גמורה זו שזורים פרקים מרתקים לאורך שנים, ובמרכזם יוזמה ותושייה, שליחות והקרבה, נחישות ומאבק, עבודה אפורה ומייגעת של יחידים הפזורים על פני תבל, ועד לפעולות הצלה נועזות. תמיד ובכל מקום, באור ובסתר, מגיעה היד המסייעת לאחים בדרכם אל חוף המבטחים.

לעתים, אדוני היושב-ראש, אנו ניצבים בפני מבחנים חדשים, המחייבים היערכות שונה בהתאם לנסיבות, לזירה ולתנאים המיוחדים שבהם חיו יהודים דורות. בעוד אנו מיטיבים לדעת את נפתולי הדרכים לעליית אחינו, לא תמיד אנו מצליחים להבחין במתרחש ברקמה העדינה והשברירית של קהילה יהודית שחיה בתנאי סביבה מיוחדים, ואשר גם תנאים אלה הכתיבו לה את התנאים להישרדותה. לא תמיד אנו מצליחים להבין את המתחולל בקרב קהילה שאיננה מצליחה להתמודד עם דפוסים שאנו קבענו לה באשר להוכחת זהותה. מן הדין כי ההנהגה הרוחנית של קהילה כזאת תהיה הסמכות והכתובת להוכחת זהותו של היחיד המבקש לעלות ועומד בפני סימני שאלה באשר לעלייתו.

מה שעובר על שארית הפליטה של אחינו באתיופיה, מן הדין שיאחד את הבית הזה בתביעה לפעולה נמרצת לאיחוד המשפחות האומללות, הקרועות האלה. זעקת אם לילדיה שנותרו שם מהדהדת ותמשיך להדהד באוזנינו כקול ברמה נשמע. דמעותיו של חייל שאחיו והוריו נותרו שם, מן הדין שיביאו להבקעת חומה של שגרה ולעשיית המוטל עלינו באשר לעליית הוריו ואחיו משם. תחנוניה של בת להוריה, שזרוקים שם, מופקרים בתלאותיהם, ברעב, ללא טיפול רפואי, מן הדין שיעזעזעו את קירות הבית הזה. זו מהותה של הציונות. זאת חובתה של היהדות.

אין אנו יכולים להישאר אדישים לידיעות המגיעות משם על יהודים הזרוקים ברחובותיה של אדיס-אבבה, ללא קורת גג, ללא מזון, ללא טיפול רפואי. מגיעות ידיעות ועדויות על יהודים הנרצחים בכפרים, בתיים נשרפים, בנותיהם נחטפות. האם אנחנו נמתין להמלצות ולא נעשה את המוטל עלינו לעשות כדי להביא קץ לתלאותיהם אלה?

אדוני היושב-ראש, אנו זוכרים את העדה הזאת. אני זוכר את הפעולות שנעשו ב"מבצע משה". אני זוכר את התמונות שהובאו בפנינו בישיבת הממשלה, תמונות שגם חברי כנסת ראו אותן, של משפחות ההולכות בדרך-לא-דרך, במדבר, שקטים, צייתנים, מוכנים לכל הקרבה, עיניהם נשואות אל הארץ המובטחת, והם הגיעו לכאן. רבים מהם נותרו בדרך.

אנו זוכרים את המשפחות שם, כאשר הסתופפו בשדה תעופה בעת מבצע ההצלה, "מבצע שלמה". והם נמצאים אתנו כאן. למדנו להכיר אותם. שקטים, אוהבים, עמלים. הם זועקים היום את כאבם. לא נוכל להישאר אדישים ולהסתגל לקריאה המדהדת "אמא", "אבא", בלי לעשות את חובתנו.

מה בעצם העדות שחייבת לקבוע באשר לזהות של אלה שנותרו שם, אם לא עדותם המוכחת של בני המשפחה הנמצאים כאן?

אינני רוצה להיכנס למכלול הסוגיה הזאת. אבל די לי לומר, ביודעי ובהכירי את החומר, שאם אנחנו נעמיד את בעייתם כמשימה בלתי אפשרית, משום שהיא מקיפה מאות אלפים שהתנצרו, הרי לא נעשה את חובתנו אפילו כלפי המעטים.

דבר זה מרתיע, דבר זה מביא להרהורים, האם מדינת ישראל, אילו עמדנו חלילה בפני טרגדיה שבה עמדו אחינו בתקופת האינקוויזיציה, האם היינו אומרים: אנחנו לא נציל משום שהתנצרתם? האם היינו נותרים אדישים? האם היינו סוגרים את שערי המדינה בפניהם? אילו היה המבחן האמיתי המבחן של קיום מצוות, כמה יהודים, כמה מאחינו מברית-המועצות היו עולים לארץ הזאת? אלה שאלות שחייבים להתמודד עמן.

אין לעשות הכללות, אין תביעה להעלות נוצרים, אין הכללה האומרת: יהודים התנצרו מרצונם החופשי. אין לעשות הכללות, כפי שצריך לדחות בכל תוקף את הטענה הנשמעת, גם אם יהדותם מוכחת: לא נוכל להעלות אותם משום שקשייה הכלכליים של ישראל לא מאפשרים זאת. והדברים נאמרו, אומנם על-ידי חברה בוועדת מומחים. צריך לדחות את הדיבורים האלה. הם שוברים בנו משהו.

אדוני היושב-ראש, באותה מידה יש לדחות בשאט-נפש את הדיבורים, שלפיהם כדאי להחזיר את יהודי אתיופיה מכאן לשם יותר מאשר להביא לאיחוד המשפחות שלהם כאן. הדברים נאמרים, ואנחנו אוטמים את אוזנינו מלשמוע, מלהגיב.

מדובר באנשים חיים, מדובר ביהודים, מדובר במשפחות קרועות הנמצאות כאן. אין עניין זה נתון לוויכוח בין אפוזיציה לקואליציה, אין עניין זה לניגוח. זה צו "עשה" המוטל עלינו, על כל הבית הזה, בטרם יהיה מאוחר.

אדוני היושב-ראש, יכולתי לפרט כאן דוגמאות ועובדות מסמרות שיער. אני מעדיף לא לעשות זאת. דיה הידיעה המגיעה אלינו באשר למה שקורה להם שם בעצם הימים האלה ואין פודה ואין מציל ואין מושיע ואין תומך. עלינו להיחלץ בהיחלצות לאומית אחראית כדי להתמודד עם הטרגדיה הזאת ולהביא לסיימה. זו חובתנו. צריך גם לבדוק אותן תלונות המגיעות על אי-טיפול, על אי-שמיעה, על אי-קבלה, על אי-מפגש, על חוסר נכונות – ואני לא עושה הכללות – לשמוע את האנשים שבאו, שנמצאים שם מופקרים, מופלים, נמקים.

עלינו לעשות, ולאלתר, לאיחוד המשפחות. עלינו לתת לקייסים שלהם, שהם ההנהגה הרוחנית הדתית שלהם, מעמד וסמכות באשר לקביעת זהותם של אחיהם הנמצאים שם. עלינו להקים צוות רענן, לא מושפע, אשר יבדוק לעומק את המתרחש. יש כעת רשימה מעודכנת של 25,000 עד 30,000 יהודים הנמצאים שם. צריך לבדוק אותה, צריך שצוות גם ירד לשם. הקייסים מוכנים לרדת. הקייס הראשי מוכן להירתם לעניין הזה, הוא רואה בו הצלת נפשות, חובתו. מן הדין שנעשה זאת.

אדוני היושב-ראש, זעקת שארית פליטת יהודי אתיופיה מגיעה אלינו כקריאת SOS. עלינו להטות אוזן, לפתוח את לבנו, להיחלץ, לעשות את חובתנו. את זאת אנו מחויבים לעשות כחברה ישראלית אשר המאחד אותה, מעבר לכל דבר אחר, הוא הבאתם של יהודים סובלים, המצפים בכליון עיניים לבוא אל הארץ הזאת, שאותה לא שכחו, שלה שמרו אמונים ואליה עיניהם נשואות בתחינה ובתקווה. את זאת עלינו לעשות.

אם נקיים דיון במליאה, ייתכן שיהיו דברים שיפה השתיקה לגביהם, ואולי אפשר להגיע לסיכום מאחד, ובלבד שתיעשה פעולה מיידית להצלתם.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת דוד לוי.

העלאת שארית יהודי אתיופיה לשם איחוד המשפחות

היו"ר ש' וייס:

רשות הדיבור לחבר הכנסת יורם לס.

בעקבות ההתקבצות של חברי כנסת נוספים, אני מוחק את ההערה שהערתי בראשית הישיבה.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצלת שארית הפליטה של יהודי אתיופיה איננה עניין מפלגתי, ובשמה של סיעת העבודה אני מצטרף לכל מלה שנאמרה על-ידי חבר הכנסת לוי, ודברי באו רק להוסיף.

שתי ידיעות מהתקשורת היום. האחת: "ישראל תשלח סיוע חירום למונגוליה" – אדוני שר הקליטה, מונגוליה – "סיוע חירום של מגן-דוד-אדום יוטס מחר למונגוליה כדי לסייע לקורבנות סופת השלג". לבנו עם הפליטים במונגוליה – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

— — —

יורם לס (העבודה):

לבנו עם הפליטים במונגוליה, אבל בדף אחר בעיתון אני קורא: "היהודים שנותרו באתיופיה נרצחים ובנותיהם נחטפות". עיתון עברי של מדינת ישראל, שיש לה ממשלה וצבא, לא יכול לשאת את הדברים האלה, שניהם, על אותו דף.

ומעבר לדיבורים אני פונה אליך, אל ממשלת ישראל, עוד היום: אם אנשים רעבים באדיס-אבבה, ואלה אחינו היהודים – יש לשלוח עוד היום תרופות, מזון, סגל רפואי, עובדים סוציאליים מבני עדתם, שיודעים את שפתם, לטפל בהם, כי "עניי עירך קודמים".

אדוני היושב-ראש, הנושא העומד בפנינו יש בו שתי שאלות. השאלה האחת, המלווה אותנו כבר לא מעט שנים במדינה שלנו, היא השאלה "מיהו יהודי", וזו דרך חדשה לדון בה. אני רוצה בעניין הזה לציין נקודה שהיא אולי תיאורטית. אני מייד אגיע לתוכניות מעשיות, אבל כדאי שגם נראה את הרקע ונבין מיהו יהודי בצפון-אמריקה. נכנס יהודי לשגרירות ואומר: אני רוצה לעלות. יושב השגריר ואומר: נתייעץ בקהילה, במנהיגות, הם יגידו לנו למי אתה שייך. ופסיקתם של מנהיגי הקהילה היא סופית ומוחלטת. מה האפליה הזאת? מדוע מנהיגות הקהילה האתיופית שונה ממנהיגות קהילה בצפון-אמריקה? מדוע פסיקתם ודבריהם אינם סופיים וצריך להקים ועדת שרים וועדות אחרות ושליחים של הסוכנות והם יחליטו מיהו יהודי?

עולם המושגים המערבי שלנו בכלל ניתן ליישום באתיופיה? הרי אתיופיה זו חברה שהמושג "חילוני" לא קיים בה כלל, הם עוד לא עברו לשלב הזה. באירופה, אחרי האמנציפציה, נוצר מושג לגיטימי: אתה עזבת את הדת לא בשביל דת אחרת, לא התנצרת, אתה חילוני ואתה יהודי חילוני. זה לא קיים בחברה האתיופית, המערכת היא שונה. אם קצת עזבת את הדת היהודית, סימן שהלכת לדת אחרת, ואז קוראים לך בשמות.

את שאלת מיהו יהודי צריך לפתור על-פי מה שמקובל בעדה האתיופית, על-ידי אנשי העדה האתיופית, וזה נושא תיאורטי, שלא יפתור את הבעיות האנושיות.

אני עובר לצד המעשי. יש משפט פשוט שנקרא "איחוד משפחות". אנחנו לא יכולים לראות אנשים שקרועים לגזרים כיוון שבני המשפחה שלהם נמצאים בגולה. בסך הכול, גם שר הפנים אמר בהזדמנות מסוימת, שהוא חושב שרבע מהעולים החדשים מרוסיה הם לא בדיוק מבני עמנו; לא בדיוק. מישהו שמע שיש בעיות בנושאים האלה? משפחות עומדות ומפגינות ליד הכנסת בגלל העניין הזה? מה האיפה והאיפה הזאת בין העלייה מרוסיה לבין העלייה מאתיופיה, ומדוע שלא נעשה גזירה שווה?

חוק השבות נותן לממשלה את כל הכלים החוקיים לאחד משפחות, גם אם לא ברור אם זה יהודי או לא-יהודי. החוק קובע, ואני פונה לממשלה לעזוב את הדיבורים והנאומים ובתוך חודשיים לבוא עם רשימה של שמות, של בני אדם אמיתיים, ולהביא אותם לישראל. גם אם היו בחירות באריתריאה, וגם אם הנשיא שם עומד בפני בעיות פוליטיות כאלה ואחרות, יש פה בעיה אנושית שצריך לפתור אותה, ויותר מדי זמן היא נסחבת, עוד מהממשלות הקודמות, ואני לא בא פה להאשים איש.

אדוני היושב-ראש, קליטת העלייה היא נשמת אפה של מדינת ישראל; בשבילה אנחנו קיימים. העלייה מאתיופיה היא הביטוי הנעלה ביותר לאחדותו ולהמשכיותו של עם ישראל. אין שום סיבה שבעולם להשפיל את כבודם של בני העדה הזו ומנהיגיה. רק אתמול ראינו: עוד פעם האוצר ועוד פעם תקציב,

והשפילו את כבודם ולא צירפו אותם למועצות הדתיות. אנחנו צריכים להתנהג בכבוד ובהתחשבות בעדה הזו.

אני רוצה לברך את הממשלה על ההחלטה לשלוח בימים אלה משלחת קונסולרית לאדיס-אבבה, בראשותו של ראש מינהל מרשם האוכלוסין, ולאחל למשלחת הזאת שתפתור את הבעיות במהרה.

אני רוצה לברך את הממשלה על מבצע המשכנתאות לעולי אתיופיה, מבצע שתפקידו למנוע יצירת גטאות ולהביא לכך שהאתיופים יוכלו לקנות דירה בפתח-תקווה ובצפון-תל-אביב, ולא רק בחצרות האלה, שמישהו שם אותן שם לגטו ולמעצבה. כל הפעולות האלה הן חשובות, אבל את הבעיה האנושית הזו צריך לפתור, ובמהרה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת לס. אדוני השר לקליטת העלייה, בבקשה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, המצוקות האנושיות המלוות את תהליך עלייתם של יהודי אתיופיה לארץ אינן יכולות שלא לגעת ללבו של בשר ודם, ללבו של כל אחד מאתנו. אנחנו ידענו על המצוקות האלה, ידענו על משפחות קרועות, ידענו על הסבל הכרוך בכך, ולכן גם החלטנו, שבמסקנות של ועדת השרים, שהפכו החלטת הממשלה, השיקולים ההומניטריים יהוו גורם כבד-משקל בכל מעשיה של הממשלה בעניין הזה.

אני מלווה את דרכה, ייסוריה ומאבקה של העדה המיוחדת הזאת במינה כבר תשע שנים. הייתי שותף להרבה מאוד מפגשים עם בני העדה, בדרך כלל במאבק על הכרה במעמדם כיהודים ועל זכויותיהם בארץ הזאת. וכאשר רואים את המראות, הלב כואב והרצון להושיט יד עוזרת, ובמהרה, גובר.

אני רוצה לומר כאן באופן הברור ביותר: לא מעט תלוי בנו, ולא הכול תלוי בנו, ומשהו בעניין זה אומר בהמשך, ואני מעריך את העובדה שחבר הכנסת דוד לוי מבין שאת הדין ראוי לקיים בוועדה. נוכל לומר בוועדה את הדברים במלואם ולהציג גם את כל המסמכים המתבקשים.

הבעיה היא מאוד מורכבת, מכל צד שתאחז בה, ואני מנהל את הוויכוח הזה ביד וחצי קשורות מאחור, ולא על הכול ניתן כאן לדבר בגלוי.

אני רוצה להזכיר כיצד נוצרה הבעיה. בעיצומו של "מבצע שלמה" עמד ראש הממשלה דאז, מר יצחק שמיר, בפני שאלה שהוצגה בפניו, שהנה נמצאים באתיופיה, באדיס-אבבה, כ-3,000 אנשים שמוגדרים כ"מתנצרים", כאנשים שהתנתקו מעדת "ביתא ישראל", והיה צריך לקבל החלטה האם מעלים אותם יחד עם כל יוצאי "מבצע שלמה" או לא. וראש הממשלה דאז החליט, שאין להעלות

אותם לפני שבדקים את העניין. הוא מינה ועדה בראשותו של מזכיר הממשלה, מר אליקים רובינשטיין, והוועדה הזאת עבדה במשך כשנה, ולא הספיקו לדון במסקנותיה.

ואני, ראשית כול, רוצה שכל אחד יעשה חשבון-נפש עם עצמו, איפה הוא היה במשך השנה הזאת. כשנכנסתי לתפקידי, אחד הדברים הראשונים שעשיתי היה ללכת לראש הממשלה, מר יצחק רבין, ולומר לו: אנחנו עומדים כאן בפני סוגיה קשה מאין כמוה, מורכבת מאין כמוה. קראתי בעיון את כל המסמכים שנצברו בממשלה הקודמת, ושרים רבים היו מכותבים על המסמכים האלה, והממשלה הקודמת הכירה במורכבות של הנושא, ולא ראוי שהכרעה זו, שיכולות להיות לה השלכות מרחיקות-לכת, תתקבל לפי המלצה של ועדה של פקידים, ויהיו הם רמי-דרג ונבוני-דבר כאשר יהיו.

קמה ועדת שרים, וליוונו אותה ביועצים ושמענו המון עדויות, רובן מבני העדה, והתקשינו בקבלת החלטה, מפני שהוגשה לפנינו תביעה, שלמעשה עולה בעקיפין אולי גם כאן, לראות בקבוצת הפלאשמורה קבוצה יהודית לכל דבר, שכל מי שנמנה עמה רשאי לעלות אוטומטית ארצה לפי חוק השבות.

ואני רוצה שיהיה כאן ברור לכל היושבים בחדר הזה: לא היה אדם אחד שהופיע בפני הוועדה, לא קיים אחד ולא עד אחד מפעילי העדה, לרבות נציג של קבוצת הפלאשמורה, שאמר שאנחנו יכולים להתייחס לפלאשמורה כאל "ביתא ישראל" ולכן להעלותם לארץ על-פי חוק השבות – אחד לא היה.

חיים דיין (צומת):

מי המציא את הכינוי "פלאשמורה"? הרי הכינוי הזה לא היה באתיופיה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אשיב לך. הכינוי "פלאשמורה", שאינני יודע מאין הוא צמח – לא אני המצאתי אותו – הוא שם כולל לתופעה של המתנצרים מקרב עדת "ביתא ישראל" במשך הדורות האחרונים. התופעה הזאת ידועה. נכתבו עליה מחקרים, פורסמו עליה ספרים לפני שאנחנו בכלל חשבנו לדון בנושא הזה, עוד בשנות ה-60. באזורים שונים ובתקופות שונות ניתן לקבוצה הזו שם אחר לפי העניין, והפלאשמורה באופן שאינני יודע – קיבלתי מהממשלה הקודמת את השם הזה; השם "ועדה לעניין הפלאשמורה", הממשלה הקודמת המציאה אותו, ואני לא בא בטענות, כי זה מה שהיה לפני. זאת לא המצאה שלנו.

שמענו עדויות סותרות בעניין הזה, ואמרנו שלא ניקח על עצמנו את האחריות לקביעת הכרעה היסטורית הלכתית, אולי לגבי אחרים, בשאלה הכוללת הזאת. ראינו בקבוצה שיצאה מ"ביתא ישראל", לפי עדויות רבות שהיו בפנינו, שהתנתקה בדרך של התנצרות, ואז אמרנו: בואו נפתח לפתרון הבעיה כמה מסלולים, חלקם על-פי חוק השבות, חלקם על-פי חוק הכניסה לישראל. ראשית כול אמרנו, שכל מי שנותר באתיופיה, ואין ויכוח על יהדותו, הוא יכול להוכיח את יהדותו בנקל, ויש כאלה והם עדיין מגיעים, יעלה על-פי חוק השבות כדת וכדין.

מדברים על העלאת שארית הפליטה. אני לא רוצה להיכנס לביטוי הזה. מאז "מבצע שלמה" כבר עלו מאתיים 5,000 יהודים נוספים; אחרי "מבצע שלמה", 5,000 יהודים. מישהו העלה שאלה לגבי המספר? אגב, מחר יתגלה בדרום אתיופיה שבט כמו "ביתא ישראל" שמונה 100,000 איש. האם יהיה באולם הזה אחד שיעז לומר: רגע, בואו נחשוב אם להעלות אותם או לא?

הדבר השני שאמרנו, יבוא אדם ויאמר: אני מהפלאשמורה אבל שבתי ליהדות – יעלה לפי חוק השבות.

דוד לוי (הליכוד):

יושבים שנה באדיס-אבבה, איש לא שואל אותם, איש לא מקבל אותם.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חבר הכנסת דוד לוי – – –

דוד לוי (הליכוד):

אבל אתה אומר עכשיו דברים שצריך להגיב עליהם. אני הייתי מאוד מאופק ואני מבקש לנהוג בהתאם, כי זה לא יישאר ללא תגובה – –

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חבר הכנסת דוד לוי, אני מציע – – –

דוד לוי (הליכוד):

– – ואל תיקח הכול על עצמך. אתה לא יודע עוד הרבה דברים.

היו"ר ש' וייס:

אני, על כל פנים, הרגשתי שחלק הוא הטיל גם על הממשלה הקודמת, לא הכול הוא לקח על עצמו.

דוד לוי (הליכוד):

סליחה, אני מדבר על הימים הללו, אדוני, ולא בכל דבר צריך לחזור לממשלה הקודמת. הממשלה הקודמת הצילה בשני מבצעים הרואיים את – – – בל נעשה התחשבות על חשבונם של האומללים האלה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חבר הכנסת דוד לוי, אני לא עשיתי התחשבות. אני תיארתי את התפתחות הבעיה.

דוד לוי (הליכוד):

– – – כמתחייב מן הסוגיה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

שכחת לציין מה חלקו של מר פרס בהפסקת "מבצע משה".

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, יש לי בקשה אליך. אני שמעתי את נאומו של חבר הכנסת יורם לס. הוא הביע הזדהות מלאה עם דבריו של חבר הכנסת דוד לוי והוסיף עליהם. הוויכוח התחיל בקונסנסוס רחב מאוד, ואני מציע שלא לפוצץ אותו כאן.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני רוצה להבהיר, אינני מתכוון לשום התחשבות. אני חושב, שהממשלה הקודמת עשתה דבר גדול ובלתי רגיל בהעלאתם של יהודי אתיופיה לארץ. אני תיארתי את העובדות, ואני חושב שמר שמיר, שהיה במוקד הדברים, יאשר שהעובדות שתיארתי הן מדויקות. אני גם לא תיארתי את העובדות האלה על דרך הפולמוס. רק אמרתי כיצד התפתחה הבעיה.

הדבר הנוסף שאמרנו, יעלו לפי חוק השבות כל אלה שעונים על הקריטריונים של סעיף 4א לחוק השבות, זאת אומרת על-פי קרבת משפחה, וזה סעיף שמאפשר העלאתם של אלפים לא מעטים.

נוסף על כך אמרנו, נפתח מסלול של איחוד משפחות על-פי שיקולים הומניטריים. בני זוג שנפרדו, ילדים להורים, הורים לילדים – ואני מבקש שנבין, זה לא אחד לאחד. כאשר יש כאן ילדה קטנה שאבא שלה באתיופיה, ואמא שלה, לא עלינו, נפטרה, ואביה נשוי לאשה אחרת, יעלה האב, תעלה האשה. אם יש להם ילדים משותפים, יעלו. יש לאשה ילדים מנישואים קודמים, יעלו גם הם.

דוד לוי (הליכוד):

אל נהפוך חריגים לכלל.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אלה לא חריגים.

דוד לוי (הליכוד):

— — — ירפה את ידינו. נמלא את חובתנו.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חבר הכנסת דוד לוי, אני מצטער לומר שאתה לא מצוי במפה הנוכחית, מהבחינה הזאת שזה לא היוצא מן הכלל, זה הכלל.

דוד מנע (הליכוד):

הוא מצוי.

דוד לוי (הליכוד):

זה לא הכלל.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

לאחר קבלת ההחלטות ניגשנו מייד לביצוע. הקימונו צוות בין-משרדי של כל הגורמים הנוגעים בדבר, יחד עם הסוכנות. משרד הפנים הקים את הצוות שלו, והוא היום המופקד העיקרי על ביצוע הדברים.

התחיל המפגש עם אותן משפחות שתובעות את איחוד המשפחות, ועד עכשיו כבר זומנו לצוות עשרות משפחות שהופיעו. בראשית החודש הבא יצא, כפי שהודעתי, צוות בכיר ממשרד הפנים בראשות ראש מינהל האוכלוסין, דוד אפרתי, להתחיל בפתרון הבעיה במקרים ההומניטריים הדחופים ביותר. ראשית כול, אלה שבאמת אי-אפשר לשאת את הישגרותם שם.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אפשר לשאול שאלה, אדוני השר?

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אתה מוכן להשיב? כי הזמן הולך וכלה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

דיברת על הצד ההומניטרי ועל סעיף 4א(א) בחוק השבות. האם זה כולל גם מקרים שהבנים מוכרים כיהודים והאבות שם? אני מכיר את הסעיף. האם לזה אתה מוכן? זה היה עוזר, לדעתי, מאוד, ואולי אפילו יותר מזה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני מציע שלא ניכנס כאן לדיון.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

לא, כי אמרת בנים להורים והורים לבנים, אם זה נכון. אני מניח – – –

השר לקליטת העלייה י' צבן:

על-פי חוק הכניסה לישראל, אתה יודע שאין סייגים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

לא כניסה לישראל. אתה דיברת על הצד ההומניטרי, על סעיף 4א(א).

השר לקליטת העלייה י' צבן:

לא, לא, סעיף 4א הוא לא הומניטרי, 4א זה חוק השבות.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

נכון.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חוק השבות קיים באתיופיה כמו שהוא קיים בכל תפוצה אחרת בעולם. מה השאלה בכלל?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

להרחיב אותו על הורים.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני חוזר ואומר, הרי אנחנו פועלים לפי חוק. במקרה שיש קושי בחוק השבות, מיום שקמה מדינת ישראל לא נתנו פירוש מרחיב לחוק הכניסה לישראל כמו בפרשה הזאת. לכן אמרנו, שאם יש קושי בחוק השבות וצריך לאחד בנים להורים, הורים לבנים, אנחנו נשתמש בחוק הכניסה לישראל ונביא אותם. זה מה שאנחנו עושים. להיפך.

חנן פורת (מפד"ל):

ריבון העולמים, הם רוצים לשוב ליהדות. תשיבו אותם ליהדות ותעלו אותם לארץ כיהודים. הרי אתה יודע שזה הפתרון. אמרנו את זה עשר פעמים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חנן פורת וחברים אחרים, לי אין ספק שהנושא יעבור לוועדה, ושם יהיה מקום לדיון מאוד מפורט.

חנן פורת (מפד"ל):

כבר קיימנו את הדיון בוועדה.

חיים דיין (צומת):

היו"ר ש' וייס:

הזמן הולך וכלה ואנחנו צריכים להתקדם. אגב, אני רוצה להזכיר שהעישון אסור ביציע. אני מבקש שלא לעשן.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אנחנו מקווים, אם יתאפשר לנו מבחינת תנאי הפעולה שם, שבשבועות הקרובים יגיעו לכאן ראשוני המתאחדים מקרב המשפחות האלה. אם נשכיל לעשות את העבודה באורח נכון, נוכל להרחיב לאט לאט את היקף ההבאה, ולא אוסיף.

אומר עכשיו משהו על עמדתה של ממשלת אתיופיה, כי היו פרסומים בעניין הזה. על סף קבלת ההחלטות, עוד לפני שהממשלה אישרה אותן, פניתי לשגריר ישראל באתיופיה, בהסכמת שר החוץ, שהוא כבר יתחיל בגישושים עם גורמים בשלטון האתיופי כדי לבדוק את האפשרויות של שיתוף פעולה מצדם במימוש ההחלטה. לא ארחיב על כך, נרחיב בוועדה ונציג את החומר. נתגלו קשיים, ולא אכנס כאן גם לרקע.

היתה עכשיו בארץ משלחת מטעם ממשלת אתיופיה, שנועדה להכין את הביקור של ראש ממשלת אתיופיה, שאמור לבוא בקרוב לארץ. ניצלנו את הביקור; דיברנו עם ד"ר חסין, ראש המשלחת, ואני חושב שמצאנו ראשית של הבנה.

אני מקווה שנוכל, דרך ההבנות הראשונות ומה שנגבש כאשר יבוא לכאן ראש הממשלה, להתחיל לעשות מעשה בהיקף קצת יותר רחב, אבל אני מזהיר את כולנו, וכל אחד שיעשה את חשבון נפשו.

עיסוק מרובה בעניין הזה בדרך של סערות ציבוריות, בסופו של דבר יגיע לשם, וכאשר הוא יגיע לשם בתקופה הזאת, הוא יקשה עלינו מאוד.

דוד לוי (הליכוד):

העלאת הנושא בכנסת – – –

השר לקליטת העלייה י' צבן:

לא אמרתי לך עכשיו – – –

דוד לוי (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

היו דברים מעולם. חברים, אנא.

דוד לוי (הליכוד):

כנסת ישראל – – –

השר לקליטת העלייה י' צבן:

היו דברים מעולם, והיו דברים, בעניין הזה, כשגם אחרים ביקשו לא להעלות את הנושאים, בצדק. בצדק ביקשו לא להעלות את הנושאים, וכאשר הנושאים הועלו – נגרמו נזקים.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, כמה זמן אתה צריך, לדעתך – – –

חיים דיין (צומת):

היו"ר ש' וייס:

רגע, רגע, סליחה.

חיים דיין (צומת):

היו"ר ש' וייס:

רק רגע. חבר הכנסת דיין.

חיים דיין (צומת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דיין, רק שנייה.

חיים דיין (צומת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דיין.

זמנך תם, אבל אני מבין את רגישות הנושא ואת העומס האדיר המוטל גם על כתפך. אני מבקש בתוך שלוש-ארבע דקות לסיים.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

בסדר.

היו"ר ש' וייס:

נמשיך בנושא, כמובן, בוועדה; אין לי ספק בכך. בבקשה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

מה שעומד לפנינו זה מתן מענה למצוקות האנושיות, במיוחד הדאגה לקליטתה הטובה של עדת יוצאי אתיופיה בארץ. אנחנו משקיעים בזה הרבה, עושים מאמצים רבים ביותר כדי להבטיח קליטה טובה, וגם לנושא שלפנינו יש השלכות.

למה התעוררה הבעיה רק ב"מבצע שלמה"? למה לא התעוררה הבעיה קודם? גם על כך צריך לתת את הדעת. למה כאשר היה "מבצע משה", כאשר היתה אחת האפופיאות הגדולות ביותר בתולדות שיבת-ציון לא התעוררה הבעיה? 12,000 יהודים מ"ביתא ישראל", בדרך לא דרך, לאן? למחנות פליטים בסודן, תוך קשיים נוראים, תוך סכנת נפשות. 4,000 מהם קיפחו את חייהם; 4,000. אנא, תחשבו, מדוע אז לא התעוררה הבעיה?

דב שילנסקי (הליכוד):

מה התשובה?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

נדבר בוועדה ונשיב.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אי-אפשר — — —

השר לקליטת העלייה י' צבן:

נדבר בוועדה ונשיב.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אני מכיר את הנושא.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

נדבר בוועדה ונשיב.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

עשית טעות בזה שהעלית את זה בכלל.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני חושב שזאת אולי אחת השאלות החשובות ביותר.

חברי הכנסת, אנחנו רואים את עצמנו מחויבים לפתור את הבעיות הכרוכות במצוקה האנושית הזאת, לתת מענה על-פי החלטותיה של הממשלה. אני מקווה שהפעולה בעניין הזה תניב את הפירות הראשונים שלה כבר בשבועות הקרובים, בעקבות הנסיעה של הצוות הבכיר של משרד הפנים. אני מקווה שיתאפשר לנו להציב את הצוות הקונסולרי שלנו במקומות שדרושים לנו באתיופיה, ואז תתחיל הפעולה בהבאת אלה אשר על-פי כל הכללים שפירטתי צריכים להגיע. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. מה הצעתך, אדוני השר?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני מציע להעביר את שתי ההצעות לסדר-היום לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת מנע, דקה אחת. אתה רוצה להסיר את ההצעה של חבר הכנסת יורם לס. פעולת-מנע נגד חבר הכנסת יורם לס.

דוד מנע (הליכוד):

אני מבקש, מטעמים של פרוצדורה, להסיר את הצעתו ולומר מלים מספר בנושא הזה.

יש לי הרושם, שמתחילה במדינת ישראל תופעה של אפליה כלפי עולי אתיופיה, וזה מתבטא לא רק בנושא של הפלאשמורה. אדוני השר, אינני בטוח אם בעתיד לא תעלו את האנשים שהם קרובים מדרגה ראשונה ואפילו שנייה, אם הנושא הזה יכול לעמוד במבחן משפטי בעתירות של קרובי משפחה להביא את בני המשפחות. אני חושב שבנושא הזה צריך לקבל החלטה מייד, בלי לחכות למשלחות שיוצאות לאתיופיה, בלי לחכות לחוות דעת. כל אתיופי קרוב מדרגה ראשונה ושנייה – אחים, אחיינים, גיסים וכדומה, לא רק בנים, אחים והורים, אלא גם מדרגה שנייה, צריך להעלות אותם מייד לארץ ולא לחכות. המשלחת תיסע, תחזור, ועדת שרים יושבה, החליטה, החליטה החלטות ודנה, שלחו עוד משלחת – – –

היו"ר ש' וייס:

ברור.

דוד מנע (הליכוד):

הדבר יימשך עוד שבועות וחודשים – – –

היו"ר ש' וייס:

לפיכך.

דוד מנע (הליכוד):

אני מציע להעלות מייד את בעלי הקרבה הראשונה והשנייה, ולא לחכות עד שהמשלחת תגיע.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. כיוון שאתה מסכים לגמרי להצעה של חבר הכנסת יורם לס, אתה מבקש להסיר אותה. בסדר. יש עוד מבקשים? לא. תודה רבה.

דוד מנע (הליכוד):

ניסחת נכון.

היו"ר ש' וייס:

זה בסדר. זה מקובל. אתה לא חורג בזה מהנוהג.

חבר הכנסת דוד לוי, אתה מסכים שהנושא יעבור לוועדה? חבר הכנסת יורם לס, אתה מסכים שהעניין יעבור לוועדה? טוב. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. כולם מסכימים שהנושא יעבור לוועדה, לטיפול מהיר, נמרץ ורצוף; לוועדת העלייה והקליטה, כמובן.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושאים לוועדה – 25

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חברי הכנסת ד' לוי ו' לס
לוועדת העלייה והקליטה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

פה-אחד, 25 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים, לפיכך הנושא יעבור לטיפול של הוועדה.

עמדות הממשלה בטרם משא-ומתן

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו, בלי הפסקה, לכנס ב', על-פי התקנון. כנס ב', רובו מדיני מובהק. כיוון שיש חמישה בעלי הצעה – שבע דקות על-פי התקנון לכל נואם. אני בטוח שתקפידו על הזמן.

אני מבקש מחבר הכנסת משה נסים, ראשון בעלי ההצעות: עמדות הממשלה בטרם משא-ומתן. בבקשה. שר החוץ וממלא-מקום ראש הממשלה ישיב על כל ההצעות.

משה נסים (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מעשה שהיה כך היה. הטרור של ארגוני המרצחים אש"ף ו"חמאס" משתולל בארץ. נסים טולדנו, השם ייקום דמו, נרצח נפש בידי שוביו, וממשלת העבודה-מרצ מקבלת החלטה נועזת, לגרש לתקופה של שנתיים 415 מחבלים המשתייכים ל"חמאס" ול"ג'יהאד האסלאמי".

ההחלטה זכתה לאהדה ולתמיכה ללא תקדים. היא ריכזה זעם ציבורי שאיים על הממשלה. ראש הממשלה ומנהיגי מרצ הציגו כעלילת אומץ, שהליכוד לא העז לעשות כמותה. האופוזיציה בירכה את הממשלה על עוז רוחה, אבל ספקות כרסמו כבר אז, האם תגלה הממשלה הפעם כוח עמידה?

חכמינו אמרו: סוף מעשה במחשבה תחילה, אבל בתכונה חיונית זאת לא נתברכה, כנראה, ממשלתנו. לא חלף זמן רב, הלחצים מתרבים והממשלה מתקפלת, ואף-על-פי-כן לא אבו הפלשתינים לשוב למשא-ומתן, והקיפאון בתהליך השלום נמשך.

וההר הזה של "הגירוש", מה הוליד? הוכחנו שיש לישראל ממשלה הנכנעת ללחצים, גם כאשר מדובר בנושא שהוצג על-ידה כבעל ערך ביטחוני עליון. שמנו ללעג את בית-המשפט הגבוה לצדק, שהרמטכ"ל הציג בפניו את מעשה הגירוש כקריטי מבחינה ביטחונית, בית-המשפט העליון אישר, והנה באה הממשלה וטפחה על פניו. עשינו פארסה מוועדות הערר השיפוטיות, כאשר הודענו מראש כמה הן עתידות לשחרר לפני דיון, אם יהיה בכלל דיון. ולא זו בלבד – הפלשתינים תובעים והממשלה נופלת על ברכיה ומצהירה בהודעה רשמית, כי לממשלה אין תוכניות לבצע גירושים נוספים. לא רק שפרשת הגירוש התנדפה כעשן, אלא הממשלה נאלצה להיכנע ללחצים ולהחזיר 35 מגורשים ותיקים.

הטרור גובר, והתשובה שלנו: החזרת מגורשים מהרמה של מנהיגות ארגוני הטרור.

אלי גולדשמידט (העבודה):

איפה גובר הטרור?

משה נסים (הליכוד):

אבל העיקר הוא, רשמתי "הישג" גדול של קיפאון של חודשים רבים במשא-ומתן לשלום, שהתחיל, בלא הפסקה, בתקופת ממשלת הליכוד.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אל תמהר להסיק מסקנות – – –

משה נסים (הליכוד):

בהיותכם מבוהלים מעצמכם, איבדתם שיקול דעת ותבונת משא-ומתן – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתם מבוהלים מהשקט. השקט מפריע לכם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

משה נסים (הליכוד):

בהיותכם מבוהלים מעצמכם, איבדתם שיקול דעת ותבונת משא-ומתן, כדי לרצות, אפשר לומר להפציר בפלשתינים שייאוו, למען השם, לשוב למשא-ומתן. וככל שאתם מרבים בתחנונים, כן מקשים הם את עורפם ותובעים מחיר גבוה יותר.

ואתם שילמתם במיטב, לא תשלומי כפל אלא תשלומי ארבעה וחמישה, ללא תמורה, ללא כל הדדיות
שהיא תנאי למשא-ומתן רציני: שברתם את כללי קמפ-דייוויד ואת מסמך מדריד, בעוד כל העת
התפאר ראש הממשלה שהתהליך מתנהל על-פי מסמך מדריד שקבעה הממשלה הקודמת.

אלי דיין (העבודה):

זאת הלכה למשה מסיני?

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש שלא להפריע לנואם. לרשותו רק שבע דקות.

משה נסים (הליכוד):

את ההתיישבות היהודית הפסקתם במסווה של סדר עדיפויות לאומי חדש, ומאות מיליונים של
שקלים אתם מעבירים עכשיו לערביי השטחים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה כסף שלהם, כסף שנגבה מהם.

עוזי לבדאו (הליכוד):

לא.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתם יודעים את זה, זה ביטוח לאומי שגובים מהם.

עוזי לבדאו (הליכוד):

אתה לא יודע על מה אתה מדבר.

משה נסים (הליכוד):

מאז קום המדינה ייחלנו למשא-ומתן ישיר עם כל שכנינו – – –

חיים אורון (מרצ):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אורון, אתה נואם היום.

יהושע מצא (הליכוד):

תעבירו להם גם דמי אבטלה... דמי רצח יהודים תעביר להם...

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, זהו.

משה נסים (הליכוד):

מאז קום המדינה ייחלנו למשא-ומתן ישיר עם כל שכנינו, ללא תנאים מוקדמים. כל ימי שלטונכם לא עלה בידכם להשיג זאת, כי רצתם לוותר. אנחנו, הליכוד, השגנו זאת. הבאנו את סוריה ואת ירדן – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אף פעם – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדשמידט, זו פעם רביעית אתה מתחיל את המקהלה.

משה נסים (הליכוד):

הבאנו את סוריה ואת ירדן והפלשתינים אל שולחן המשא-ומתן. לא נתנו מאומה, לא קיבלנו על עצמנו תנאי מוקדם כלשהו. הבאנו לכם על מגש של זהב מערכת שלמה של תהליכים, אשר אמורים היו להביא שלום אמת, והנה אתם מקעקעים היום את ההישג הגדול הזה.

כבר לא משא-ומתן ישיר, אלא מעורבות אמריקנית פעילה, לחצנית, שאתם הזמנתם אותה, וזאת כאשר ידועות לכם העמדות האמריקניות, שלא נשתנו מאז רוג'רס. וכבר היום הלחצים האמריקניים לווייתורים נוספים הוגברו לבלי חקר: תביעה ליצור זיקה, דרך הסדר הביניים, עם הסדר הקבע; לבצע בהקדם את המחוות שהבטחתם לפלשתינים, כדי שישבו למשא-ומתן; להחזיר במהרה את המגורשים הוותיקים שהתחייבתם להחזירם; לשחרר אסירים ביטחוניים; לנקוט צעדים משמעותיים לשיפור זכויות האדם בשטחים; לזרז את החזרת מגורשי ה"חמאס" וגומר, כל זה בטרם משא-ומתן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת נסים, לפי הדפים – זה לא ילך. יש לך עוד כדקה, דקה וחצי.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

יש הרבה ויתורים בטרם משא-ומתן, לכן – – –

היו"ר ש' וייס:

יש עוד הרבה דוברים.

משה נסים (הליכוד):

בירושלים המאוחדת, בירת ישראל, זו שהאמנו שהיא באמת בקונסנסוס הלאומי, ידיתם גורל ופגעתם פגיעה קשה במעמדה, באמצעות הצעתכם לפייצל אל-חוסייני, תושב מזרח-ירושלים, להצטרף אל המשא-ומתן. ואכן צדק פייצל אל-חוסייני כאשר הצהיר, כי צירופו לשיחות משמעו הכרה בזכויות הפלשתינים בירושלים. מה תשיבו, מה תענו כאשר יעלו הפלשתינים תביעה זו במשא-ומתן? איזה מענה רציני יהיה לכם?

אבל לפייצל אל-חוסייני, תושב מזרח-ירושלים, מזומנת על-ידי ממשלת ישראל לא רק השתתפות במשא-ומתן, אלא גם עמידה בראש משטרה פלשתינית בת אלפי שוטרים, שתוקם לפני הסכם האוטונומיה. איזו הצעה נואלת, לחמש בנשק אלפי פלשתינים שלא יסורו למרותנו אלא למרות אש"ף,

ולא יקבלו מאתנו הנחיות אלא יסורו למרות שלהם עצמם, של ארגוני הטרור, בשעה שהטרור לא פסק מִישראל. האם חשבתם מעט על הסכנה הכרוכה בהצעה נואלת זו לביטחון ישראל?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אתה לא מכיר את הסכמי קמפ-דייוויד?

משה נסים (הליכוד):

אני מכיר היטב, אדוני.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה היה לפני האינתיפאדה.

משה נסים (הליכוד):

אני מכיר היטב. אני מציע לך שלא להתחרות בנושא זה, אף-על-פי שאתה בקיא ומנוסה.

היו"ר ע' עלי:

השר שריד, אם תרצה להתבטא – יש לך זכות על-פי התקנון. אתה מכיר אותו בוודאי. אם תבקש רשות, נאפשר לך.

משה נסים (הליכוד):

ברצון.

מסכת הוויתורים והצעדים שהתחייבתם לעשות כדי לרצות את הפלשתינים, שרק יסכימו לבוא לשיחות, לא תמה, ואם הייתי בא לפרטם עכשיו יכלה הזמן העומד לרשותי והמה לא יכלו.

אבל עוד בטרם משא-ומתן, לאחר שבסיבוב הקודם הציעה ישראל הצעות נדיבות שהפלשתינים לא נכנסו לדיון בהן, באה ישראל עתה ומציעה הצעות מהותיות, חמורות ומסוכנות, שהן מסימניה המובהקים של מדינה: מסירת רוב הקרקעות והמים לשליטה בלעדית של המינהל העצמי, הגדלת

מספר חברי המועצה המינהלית ההופכת את המועצה לראשיתו של פרלמנט, סמכות לחקיקה
ראשית, ועוד סמכויות אחרות – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

הם הסכימו גם לדגל.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת איתן, אתה מפריע.

אלי דיין (העבודה):

זה דגל של עיריות.

שר החוץ ש' פרס:

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

תגלו לציבור שהסכמתם להנפת דגל – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

דגלים מונפים, לא צריך הסכמה.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

מיכאל איתן (הליכוד):

שיגלו לציבור שהם הסכימו להנפת דגל אש"ף על מוסדות האוטונומיה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת איתן, שמעו את קריאת הביניים שלך. האמן לי, יושבים כאן אנשים אינטליגנטים, והם קלטו את זה.

משה נסים (הליכוד):

ועוד סמכויות אחרות, שמשמען ויתור שלנו על מקור הסמכות לאוטונומיה. כלומר, ראשיתה של מדינה פלשתינית.

הפילוסופיה העומדת מאחורי "השיטה" הזו של המשא-ומתן התגלתה בחג העצמאות בכל מערומיה, מפי שר החוץ שלנו. אומר שר החוץ, כי לא מדובר במשא-ומתן סימטרי. זה בקולו, לא ניתן להכחיש. אומר שר החוץ: לא מדובר במשא-ומתן סימטרי. לערבים אין מה לתת, רק אנחנו יש לנו מה לתת, ועלינו לעשות צעדים כדי לבנות אמון.

אין מה לדרוש מהערבים במשא-ומתן, רבותי חברי ממשלת ישראל? הטרור אינו צובר תעוזה? הוצאת ירושלים מהמשא-ומתן אינה מענייננו? דבקות במסמך מדריך החתום בידי כל השותפים איננה אינטרס שלנו? ביטולו של החרם הערבי, הגורם נזק לא ישוער לכלכלת ישראל, לא יכול להיות, למשל, תביעה שלנו מול גלי המחוות והוויתורים? מדוע עלינו בלבד מוטלת המלאכה לבנות אמון?

רבותי, חברי ממשלת השמאל, אתם לא הייתם הוגי הדעות של האוטונומיה. הפילוסופיה שלכם להשגת שלום היתה חלום באספמיה. פשרה טריטוריאלית, אופציה ירדנית, אילו הלכנו במסלולן, לא היינו מגיעים לא לשלום עם מצרים ולא למשא-ומתן עם מדינות ערב. האוטונומיה על-פי קמפ-דיוויד ומסמך מדריך הם הדרך היחידה לשלום, ויש לחתור ללא ליאות ואף להיכנס לסיכונים כדי לממשם. אבל האוטונומיה שלכם היא לא האוטונומיה שלנו, והערבים, היודעים עם מי יש להם עסק, מנוטים בחוכמה ובתבונה את מדיניותם. הנה, אחרי כל גל הוויתורים הזה אומר ראש המשלחת הפלשתינית, שהפלשתינים מתוסכלים מהעמדה הישראלית.

אדוני היושב-ראש, כך לא מנהלים משא-ומתן. כך נוהג פושט רגל, אנשים ללא שמץ של ידיעת אמנות המשא-ומתן.

חלפו יותר מתשעת החודשים שהבטחתם לבוחר כי אחריהם נשב איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו. קיוויתם לשלום והנה בעתה. טרור משתולל, ואין לכחד כי הוא נועז. פגעתם בכוח ההרתעה של צה"ל, ואת ההבטחה לביטחון אישי, זו שהבטחתם ערב הבחירות, יישמתם על-ידי הכרזה, כי לא על ממשלת ישראל האחריות אלא על העם, ואיש איש לגורלו.

זמן-מה לפני הבחירות הכריז ראש הממשלה יצחק רבין, כי השמאל במדינת ישראל מסכן את ביטחון המדינה, ותקף קשות את הקולות הנשמעים מצד אישים בשמאל לוותורים על שטחים, ואמר כי בעיניו הביטחון קודם לשלום, תוך הדגשה כי בשום פנים אסור לרדת מרמת-הגולן גם עבור שלום.

השמאל הזה הוא היום הבסיס לממשלת רבין, וניבא וידע מה שניבא, זכור לטוב יוסי שריד: ההובלה היא שלך והדרך היא שלנו. רבין היום שבוי בידי השמאלנים, אשר, כהגדרתו שלו, מסכנים את ביטחון המדינה.

רבתי חברי הכנסת, השלום חיוני לישראל, ולא פחות חיוני הוא גם לערבים. את המשא-ומתן לשלום יש להמשיך ואין להפסיקו. מסמכי קמפ-דייוויד ומדריד, סוכמו בהם כל הדרכים לתהליך השלום, והם הוסכמו על-ידי כל המעורבים בתהליך כמסלול נכון ויחיד למשא-ומתן.

השלום חשוב מכדי שנפקידו בידיים שאינן יודעות משא-ומתן מהו. לא בהפצרות, לא בתחנונים, לא בריצה, לא באיבוד עשתונות נשיג את השלום. כך מעודדים סחטנות חוזרת ונשנית, מקצינים את העמדות של הערבים ומרחיקים את סיכויי השלום, או מובילים מרצון או שלא מרצון למדינה פלשתינית ערפאתית, אשר תסכן את ביטחון ישראל.

לדאבונו, כבר לא רמת-הגולן על הפרק, לא עזה מבחינתכם, אלא אחדותה של ירושלים בירת ישראל. השלום מושג במשא-ומתן שיש בו סבלנות וכוח עמידה. לאלה יש תוצאות חיוביות.

פוק חזי מאי עמא דבר – אומר הפתגם. צא וראה מה העם אומר על דרך התעתועים שאתם מנווטים בה את המשא-ומתן. הולכתם שולל את העם בהבטחות שווא ערב הבחירות, והעם הזה, שרוצה שלום, אבל שלום אמת, ורוצה ביטחון אישי, איבד את אמונו בממשלתו.

היום, בירושלים, יפגין העם בהמוניו נגד דרככם הנפסדת ויקרא לכם להעביר את ההגה לידיים אמונות יותר.

רענן כהן (העבודה):

לאיזה עם אתה מתכוון?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת נסים.

הקצאות קרקע ומים לטובת תושבי יהודה ושומרון והסדרי האוטונומיה

היו"ר ע' עלי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת רפאל איתן, ואחריו – לחבר הכנסת חנן פורת.

שר החוץ ש' פרס:

— — —

משה נסים (הליכוד):

הצבעתי כמון.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת משה נסים, זה לא כבוד גדול להצביע כמוהו — — —

משה נסים (הליכוד):

תמכתי תמיכה מלאה בהסכם קמפ-דיוויד כל השנים — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

היו לך הסתייגויות לקמפ-דיוויד — — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת איתן, חבר הכנסת איתן, אני קורא לך וזה לא מעניין אותך בכלל.

חבר הכנסת איתן השני, בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שר החוץ, בחלם תנאי עבודה טובים והוגנים. עובדה, שם לא שובתים. כלומר, כאן החלמאים עובדים במרץ רב, שעות נוספות, רצים ומתרוצצים, לועסים מיקרופונים ובעצמם נדחקים לפינה בחיבוקים עצמיים וקוראים משם, מהפינה: בואו, יש מקום פנוי.

אומר שר החוץ ממעמקי הפינה: "אנחנו רק נותנים". מי שיזדרז, יקבל. אל תמתינו. בואו בידיים ריקות, שיהיה מקום פנוי לקחת הכול, שלא יישאר כלום, כי אנחנו רק נותנים. ואם יש לכם סכין בשרוול, או כתמי דם, אין דבר, הרי אנחנו רק נותנים, את הצוואר, את המים, לרחוץ מידי הרוצחים שלכם את כתמי הדם, את האדמה, כדי שיהיה לכם מה לתת, חלקות קבר למדינה שאתם החלטתם להשמידה, בדרך של חקיקה שאתם תוכלו להעבירה, אולי בצוות משותף לכם, לירדנים ולנו, שבוודאי תמיד תוכלו להעביר כל דבר שתמצאו, כי אנחנו ורק אנחנו נותנים ואתם רק לוקחים, לוקחים רק מה שנותנים. ואם שכחנו משהו, אתם כועסים, משחקים את הטוב – זה חוסייני, ואת הרע – זה שאפי, והממשלה דחוסה בפינה, מדפדפת בספרי ההדרכה מחלם, והמדריך מגיע לעמוד הסורים ומנפנף: סוריה תחילה, הופך דף ומגמגם: פלשתינים הם העיקר, וכולם מהנהנים, מחרים מחזיקים עד הדף הבא. בסוריה יש בעל בית, ואז חוזר המהפך לפלשתינים בפתוס חלמאי מלומד עם הדרת חשיבות נבובה ויכולת ניתוח עלובה.

ערפאת לא היה בחלם, הוא גם לא גליציאנער, הוא יודע לקרוא וגם מבין את המדובר, גם אם זה גמגום של פליטות פה, סתירות בעמדות, חנופה לפרעה ומבוכה רבתי. הוא מבין ואומר את מה שהבין, שבתוך שנה וחצי, לכל המאוחר שנתיים, תקום ותתבסס מדינה פלשתינית, ואני מוסיף: במקום מדינת ישראל השנואה, עם ממשלתה, כי אנחנו, כך הבין מהדברים ששר החוץ אמר, רק נותנים, והוא, הרוצח, רק לוקח.

האם לא הוגן מצדנו לדרוש הפסקת טרור? יותר מדי קשה לערבים להבטיח זאת? לקיים? הלא על הרצח ועל הדם הם מקיימים את המגעים, שבחלם עדיין קוראים להם "שיחות שלום".

האם מוגזם לשאול את דעתם על "זכות השיבה"? האם מוותרים, תמורת מים, לדוגמה, או אדמה, למצער, על חלומם להחזיר את הפליטים ולהחזיר את האדמות השדודות? אולי נדרוש כמחווה צנועה לבטל את האמנה הפלשתינית כדי שאיום ההשמדה, לפחות על הנייר ההוא, לא יהיה לנגד עינינו?

הכרוז שלנו, במכירה הפומבית, שואף לחיזוקם של "הקונים". למה? כדי שיהיו להם אמצעים לקבל ללא תמורה גם את בית-שאן, שיח'-מוניס, היכן שהוא גר, יפו וכל הרשימה הארוכה והידועה, כי אנחנו ורק אנחנו נותנים, לנו הרי יש מה לתת, יש לנו מדינה בזול, במחירי תחילת העונה.

למה לחזק אותם? הם הקובעים את התהליך ואת תוכן המפגשים? הם יהיו הממשלה שתעניק לפליטי מדינת ישראל את חסדיהם הנאורים, התרבותיים, ההומניים? למה לחזק אויב בעת משא-ומתן? למה לא להחליש אותו, כדי לזכות ביתרונות ובמחוות, כדי להרוויח מהפגישות העלובות הללו

ולא להפסיד שם הכול – כי הרי אנחנו נותנים – ולתת רק לחזקים, שאנחנו, כמו בחלם ואולי אפילו עולים על החלמאים, מחזקים?

זה כועס ומתוסכל וזה משבח, והדחוסים בפינה בולעים את הפיתיון, קופצים למלכודת בחדווה ומתהדרים בשיכון הנהדר שזכינו בו בתוך המלכודת, ואפילו טופחים בגאווה – חלמאי על כתפו של חלמאי.

הרחקתם לזחול. מפוכחים במקומכם היו עוצרים, חושבים, מנתחים היטב ומזהים בקלות רבה את השיטה והתכסיסים שהערבים משתמשים בהם כדי לבודד את מדינת ישראל ולהכות בה במלחמה, שאירן תהיה יוזמתה, כאשר מצרים שרה לנו שירי ערש מרדימים וסוריה מתישה אותנו בטרור והפלשתינים מקוששים עצים למדורה.

לכו הביתה, ומהר. אבל אל תשכחו את דמי האבטלה לרוצחים, כדי שלמחנכים את ילדינו לא יישאר פירור. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל איתן.

תוכניתה של הממשלה לכינון משטרה פלשתינית ביהודה ובשומרון

היו"ר ע' עלי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת חנן פורת, ואחריו – לחבר הכנסת אלי גולדשמידט.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר החוץ, את המתרחש כעת מבחינה מדינית אי-אפשר לתאר לא כהתקדמות, כלשונם של פוליטיקאים נושאים ונותנים, לא כמחווה, אפילו לא כוויתורים. מלה אחת היא על המתחולל: מפולת.

אבל למפולת המדינית הזאת ולהפקרות הביטחונית הזאת יש ועלול להיות מחיר נורא, מחיר דמים. כי כשיש מפולת עלולים להיות נופלים. לא מכבר, ביום הזיכרון, קראתי בספר זיכרון לסגן-אלוף ספי, שנפל במלחמת "שלום הגליל". אומרת בתו, הילדה הקטנה, בתמימות: אם אבא נפל, אז שיקום. אבל כשנופלים – אין קמים, בוודאי לא לאלתר.

אני רוצה לשאול: איזו רוח רעה השיאה אתכם להעלות באוב את רעיון העיוועים הזה של המשטרה הפלשתינית? אני יודע, תשיבו: הסכמי קמפ-דייוויד. אני אינני בא לסנגר על הסכמי קמפ-דייוויד, אני ראיתי אז את זרעי הפורענות המונחים בהם, אבל אם אז היו תום וילדות, עברו מאז 13 שנה. שום דבר לא נשתנה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

הערה בעברית. רוח רעה השיאה, אף שזה נשמע מוזר. השיאה.

חנן פורת (מפד"ל):

יש "הנחש השיאני ואכל" ויש גם דבר שמשיא. יש גם כך וגם כך. יוסי, אנחנו לא נדקדק כעת דקדוקי דקדוק.

אני רוצה לומר, הסכמי קמפ-דייוויד היתה נסוכה בהם איזו מידה של תום. 13 שנה עברו מאז. ב-13 השנים האלה, הערבים היושבים ביש"ע לא ששו וצהלו סביב הסכמי האוטונומיה. הם בחרו לבקש ולהכריע בכוח הנשק, בכוח האינתיפאדה, ברבבות ובמאות אלפי אבנים, סכינים, בקבוקי תבערה, גם אקדח ו"קלצ'ניקוב".

את מי אתם מבקשים לשים בראש המשטרה הפלשתינית החזקה הזאת? את מי? את פייצל אל-חוסייני.

צריך לרענן את הזיכרון באשר לפייצל אל-חוסייני. האם יודע אתה, אדוני שר החוץ, מה אמר בית-המשפט העליון, לא אחר, לא איזה מתנחל מצוי ולא איזה מתלהם, על פייצל אל-חוסייני? אני קורא: בית-המשפט העליון פסק כי חתרנות מסוכנת יותר משימוש באלימות פיסית. כך נפסק בערעורו של ראש המכון ללימודים ערביים במזרח-ירושלים, פייצל אל-חוסייני, בשנים אלה. עוד קבע שופט בית-המשפט העליון, כי חוסייני היה פעיל בכיר ונכבד בארגון ה"פתח" במזרח-ירושלים, ביהודה, בשומרון ובעזה. המכון ללימודים ערביים, שהוא עמד בראשו, שימש כמקום להעברת כספים לארגוני החבלה ולתיאום פעילותם של הארגונים האלה. השופט וינוגרד פסק, כי חוסייני היה מעורב באופן ישיר ועקיף בפעולה חתרנית המסוכנת, לדעת השופט, לאין ערוך מאלימות פיסית ישירה, בהיותה האמצעי המוביל לביצוע מעשי טרור.

אבל הדבר הזה איננו מתחיל ב-1990. הוא מתחיל מאותם שני כלי נשק שהעביר יאסר ערפאת לפייצל אל-חוסייני, שני תת-מקלעים, ובחיפוש בביתו נמצא הנשק. אל תאמר: אל נפקוד עליו את חטאי העבר. ב-1992, לאחר שמתבגר פייצל אל-חוסייני, הוא זה שאומר ברבת-עמון: עלינו לאלץ את הישראלים לקיים יחסים עם הערבים, כדי למוסס עד תום את הישות הציונית. ציטוט. 1992.

ואותו אתם מבקשים לראש המשטרה הפלשתינית.

שואלים את ראש הממשלה, אני לא בא בדברים רק אליך; שואלים את ראש הממשלה, בריאיון בערב חג, עיתונאים שאינם חשודים באהדת יתר להתיישבות ביש"ע; הם שואלים אותו: למשטרה החזקה יהיה נשק? הוא עונה: אינני מכיר משטרה שאינה נושאת נשק. אומרים לו העיתונאים: המתיישבים מאוד מוטרדים מכך. עונה ראש הממשלה: אני לא מוטרד, אלה התחייבויות שניתנו בהסכמי קמפ-דיוויד. יפה. אני לא מוטרד.

אבל אני רוצה לומר לך, הילד שלי כן מוטרד. האשה שלי כן מוטרדת. ההורים כן מוטרדים. עם ישראל מוטרד. כי מה המשמעות של משטרה בראשות פייצל אל-חוסייני, שנשק ניתן בידה? לפעמים אני שואל את עצמי: האם באמת כולנו עיוורים? כולנו טחו עינינו מראות? האם איננו יודעים לאן אנו הולכים? למי אתם מבקשים לתת את הנשק הזה? לאותן חוליות של "הנשר האדום" ו"הנשר השחור", שראינו אותן אתמול על מרקע הטלוויזיה צועדים בסך באוניברסיטאות ביש"ע? לא צריך להיות חכם בשביל זה.

אני רוצה רק להשלים ולומר, אדוני שר החוץ – חבל שראש הממשלה איננו כאן – אם לגבי יהודה, שומרון וחבל-עזה, אני יכול להבין את המפולת מתוך המחשבה לעתיד למסור אותם כך למדינה ערבית פלשתינית, או ירדנית פלשתינית, ולכן גם הקרקעות אינן חשובות, והמים אינם חשובים, ואם היישובים יהיו במצור ואנשים כתוצאה מכך ייאלצו לעזוב – אדרבה, ברוכים יהיו.

לגבי מה שמתרחש ברמת-הגולן, אין מלה אחרת אלא הונאה; הונאה. צריך שוב לרענן את זיכרוננו של הציבור, אלא אם כן אין למלים כל ערך. ראש הממשלה עומד ומצהיר ערב הבחירות: מי שיעלה על הדעת לרדת מרמת-הגולן, יפקיר – והוא חוזר ומדגיש, אני מצטט מלה במלה: יפקיר את ביטחון ישראל. ועד אז, הוא מוסיף למתיישבים, לא מלים, לא ברכות, אלא מעשים, מעשים לחיזוק ההתיישבות על כל צורותיה. ולכם, המתיישבים העושים את רמת-הגולן למה שהיא, שלנו, כל הכבוד לכם. זה ראש הממשלה, שבריאיון בערב חג אומר לא פחות מאשר את המלים הבאות: נכון, יש סיכון בירידה מרמת-הגולן. אבל היה גם סיכון בנסיגה מכל סיני. כל מי שקורא את המשפט הזה איננו יכול שלא להבין אותו, וכך הבינו אותו כל העיתונאים שראינו אותו, אלא כהשלמה.

תהיתי, אימתי יגיע ראש הממשלה, ששר החוץ שמעון פרס כבר ניסה לסחוב אותו ממצוקי רמת-הגולן, אימתי יגיע לכינרת. הוא הגיע, רבותי. הוא הגיע.

מרדכי גור (העבודה):

ראש הממשלה מעולם לא השווה את עתיד רמת-הגולן לתקדים שהיה בסיני.

חנן פורת (מפד"ל):

אלא בריאיון ערב החג הזה. אתה רוצה שאני אקרא? אני מוכן לצטט.

משה נסים (הליכוד):

הוא אמר את זה פעמיים, לצערנו.

חנן פורת (מפד"ל):

מוטה גור, לצערי הגדול ולכאבי הגדול, הוא אמר את זה בריאיון בערב חג, ובמלים הבאות – אתה רוצה שאקרא בפניך את הדברים שאמר?

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש ממך שלאחר מכן תראה לו את העיתון. עכשיו אני מבקש ממך לסיים.

חנן פורת (מפד"ל):

ראש הממשלה אמר: גם בנסיגה מכל סיני היו סיכונים. וכששואלים אותו: האם המתיישבים ברמת-הגולן יהיו מרוצים, הוא אומר: הם יהיו מרוצים אם נהיה על המצוק? אם נהיה בכורסי, פחות או יותר דבר אחד יש להם.

מרדכי גור (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אנחנו דנים בנושא רציני. אתה יודע שחודשיים לפני ההסכם קיבלתי הנחיה, שהגבול הסופי בין ישראל ובין מצרים יעבור בין אל-עריש לראס-אל-מוחמד. לכן אני מבקש – – –

חנן פורת (מפד"ל):

מוטה, אני מדבר על ההשוואה – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה, רבותי חברי הכנסת, אי-אפשר כך. חבר הכנסת פורת, אתה צריך לסיים. רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, הנושא חשוב אבל הזמן קצוב, מה לעשות?

חנן פורת (מפד"ל):

אני מאוד זהיר בביטויים – – –

מרדכי גור (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ע' עלי:

ידידי סגן שר הביטחון, אם תרצה להבהיר דברים, אתה יודע שאני תמיד מתייחס אליך בכבוד הראוי. תרצה את הבמה, אאפשר לך לומר את דבריך. אני מבקש ממך לאפשר לנואם לסיים את דבריו.

חנן פורת (מפד"ל):

סגן שר הביטחון מוטה גור, ידידי ורעי, אני חושש שגם אתה עדיין אינך עומד על מלוא החומרה ועל מלוא ההלם שהדברים גורמים. כשמדברים עם ראש הממשלה, הוא אומר: אין ספק שנוצר בסיני תקדים שקשה מאוד לשנות אותו. אומרים לו: התשובה שלך אינה בשורה גדולה ליישובי רמת-הגולן. והוא משיב: ואם הגבול לא יעבור ליד הכינרת אלא 3 קילומטרים מכורסי, על שפת הצוק, תהיה בשורה גדולה לתושבי רמת-הגולן? אני לא יכול לקרוא את המשפט הזה אלא במשמעות אחת, גם אם הוא נאמר בלשון דיפולומטית.

אני רוצה לומר לכם: זכותכם לשנות את דעתכם. אין לכם זכות להפקיר את ביטחון ישראל, כפי שראש הממשלה הגדיר את זה. אבל אם שניתם את דעתכם, יבושם לכם. אינכם יכולים להונות את הציבור. אינכם יכולים להונות את העם, כשעל בסיס העמדה התקיפה ההיא זכיתם בבחירות.

לכו לעם, הביאו את הדבר הזה להכרעתו. אם הוא יקבל את דעתכם, לא נותר יהיה לנו אלא להרים ידיים. אבל אינכם יכולים לדרוך על הציבור. והיום, גם בכיכר-מנורה, יתחיל הציבור להשמיע את דברו למי שמבקש לרמוס אותו ולהונות אותו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת חנן פורת.

חידוש השיחות בוויניגטון והתקדמות בתהליך השלום

היו"ר ע' עלי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת אלי גולדשמידט, ואחריו – לחבר הכנסת חיים אורון. ועד שחבר הכנסת גולדשמידט יעלה לדוכן, אם יש לכם קריאות ביניים, אתם יכולים להשמיע אותן. חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

זכותה של הממשלה להגיע למשא-ומתן ולגמור אותו. ואם העם יתנגד, העם יביע את דעתו.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — — לכו הביתה. אם אינכם מסוגלים לשמור על העם ועל הארץ, לכו הביתה.

רן כהן (מרצ):

— — —

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אתן לכם עוד חצי דקה. אני רואה שבפגרה אספתם מרץ לקרוא קריאות ביניים. אם גמרתם, אפשר להמשיך.

רחבעם זאבי (מולדת):

להם יש "מרצ", ולנו "מולדת".

אלי גולדשמידט (העבודה):

רבותי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, ממלא-מקום ראש הממשלה, נדמה לי שבשבועות האחרונים, באחת הקומות במצודת-זאב, אי-שם ברחוב קינג ג'ורג' בתל-אביב, דלקו האורות עד שעת לילה מאוחרת — —

היו"ר ע' עלי:

הכתובת היא: קינג ג'ורג' 34. אם אתה רוצה לתת כתובת, מוטב שתמסור אותה במלואה.

רחבעם זאבי (מולדת):

מדוע "קינג" ולא "מלך"?

אלי גולדשמידט (העבודה):

כי אני יליד תל-אביב, ותמיד קראנו לו קינג ג'ורג'. אבל אני מקבל את התיקון: רחוב המלך ג'ורג'. המלך גיאורג לצורך העניין.

ישבו שם וטיכסו עצה חברינו מהליכוד. אני מתאר כאן למעשה פגישה דמיונית, כי עדיין לא נוצר הרושם שחברינו מהליכוד מסוגלים לקיים ביניהם פגישה, אבל ייתכן שהמצב הקשה הביא אותם ליד איזה שולחן.

יושב-ראש האופוזיציה החדש, שאגב איננו כאן ברגע זה אבל אני רוצה להזכיר לו, שעברו כמה שבועות מאז נבחר. והרי הוא הודיע לכל בוחריו: תוך שבועות אנחנו מפילים את הממשלה – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

הוא אמר "תוך שבועות"?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אולי תדייק. אתה שמעת אותו אומר: "תוך שבועות"?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני חוזר לתאר את הפגישה שאתה אולי השתתפת בה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אז אולי תדייק.

אלי גולדשמידט (העבודה):

באותה פגישה, חבר הכנסת לנדאו, ספק כנראה ראש הליכוד את כפיו, נענע בראשו והרכין את עיניו ואמר: אנחנו ב"ברוך". זה חודש, רחמנא ליצלן, שקט במדינת ישראל. מה עושים? מה עושים עם הממשלה הזאת, שלכל הרוחות מתחילה להצליח? אולי ישב שם גם חבר הכנסת דוד לוי, אם כי כאן אני מפליג מאוד בדמיון, אבל אולי הוא ישב ואמר: מה עושים? נראה שלממשלה הזאת יש תוכנית רצינית להוריד את האבטלה, וזה כבר בא לידי ביטוי בנצרת-עילית ובמקומות אחרים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הוא צוחק מאתנו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

ואז אמר אולי חבר הכנסת בני בגין: מה אנחנו עושים? יש ביטחון אישי – –

רחבעם זאבי (מולדת):

47 חללים יש לכם.

אלי גולדשמידט (העבודה):

– – יש הורדת אבטלה. עוד מעט יום העצמאות, כנראה כתוצאה מהשקט הזה, מתחושת הביטחון, אזרחי ישראל ייסעו ברחובות – – –

משה נסים (הליכוד):

חבר הכנסת גולדשמידט, אולי אפשר להשיא לך עצה – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

הוא צוחק, פשוט צוחק.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, אני מבקש ממך.

מרדכי גור (העבודה):

חבר הכנסת רחבעם זאבי, שנינו שירתנו בצבא 30 שנים קשות מאוד, ואני מבקש ממך לא לעשות –
–

רחבעם זאבי (מולדת):

– – – האדישות של הממשלה הזאת – – –

חיים אורון (מרצ):

אתה מתפרנס מזה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

תתבייש לך.

חיים אורון (מרצ):

אני לא מתבייש. אתה מתפרנס מזה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת אורון, אני חושב שהביטוי "מתפרנס מזה" היה לא רק מיותר, אלא לא במקומו. אני מציע לך לחזור בך מהדברים. מה פירוש "מתפרנס מזה"? מתפרנס מדם, מרצח של יהודי? זה לא נראה לי כל כך פרלמנטרי להתבטא כך.

רחבעם זאבי (מולדת):

מי שתמך בסטלין יכול כך לדבר. מי שתמך בסטלין רוצח העמים – – –

חיים אורון (מרצ):

מי – – – פוליטית הוא מתפרנס מזה.

יעקב שמאי (הליכוד):

– – – אתם ספרתם יום חללים. תתבייש להאשים אחרים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אורון, אני בכל זאת סבור שהדברים לא היו במקומם. סגן שר הביטחון העיר את אשר העיר ביחס לחללים, ואני חושב שההערה שלו היתה מספיק – – –

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כאשר מוטה גור אמר מה שאמר, לא – – – הוא המשיך ואמר לו – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אמרתי דברים אחרים – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

– – –

חיים אורון (מרצ):

לא אכפת לכם.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אורון, הערתי את אשר הערתי, ונא לקחת זאת לתשומת לב.

מרדכי גור (העבודה):

היו"ר ע' עלי:

אדוני סגן שר הביטחון, חבר הכנסת מוטה גור, אמרתי לך, שאם תרצה, אאפשר לך להשמיע את דבריך. אני מבקש להפסיק עכשיו את קריאות הביניים. די הפרענו לנואם. זה לא יהיה על חשבון זמן, חבר הכנסת גולדשמידט.

מרדכי גור (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מקבל את ההערה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא תיארתי לעצמי, שתיאור של פגישה לילית דמיונית יסעיר כך את המליאה. ואני ממשיך בתיאור התרחיש באותה פגישה לילית: אז מה בעצם עושים? איך אנחנו, כאופוזיציה, נוכל להמשיך להכות את הממשלה?

אני מנסה להעריך, וזה מאוד דמיוני, שאם במקום היורש, חבר הכנסת ביבי נתניהו, היה יושב שם מנחם בגין, זכרו לברכה, הוא היה אומר: אתם יודעים מה? אני אעלה על דוכן הנואמים בכנסת ואני אגיד ליצחק רבין, כמו שאמרתי לו אחרי מבצע-אנטבה, וכמו שאמרתי לשמעון פרס אחרי מבצע-אנטבה: אדוני, כל הכבוד. הצלחתם, גרמתם לזה שהטרור הסכינאי נפסק. אנחנו יודעים שיש עם זה עוד בעיות, אבל עשיתם את זה. כי מנחם בגין, זכרו לברכה, היה ראש אופוזיציה אחראי, כי קודם כול היה אכפת לו מה קורה במדינה, ולא איך לנגח ולהכפיש ולהגיד שקר.

עומד חבר הכנסת ביבי נתניהו בשבוע הפסח, שמונה ימים של שקט שעברו מאז הטלת הסגר, ואומר שבוע לאחר מכן: סגר, רחמנא ליצלן – מדינה פלשתינית. ראיתם בוודאי אתמול, בתוכנית של גבי גזית, מה אומר העם לגבי הסגר. 85% הם בעד הסגר. 85% – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אז איפה הייתם עד היום?

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — — למה לא הבאתם את זה בחשבון?

רחבעם זאבי (מולדת):

איפה הייתם עד היום? למה לא עשיתם את הסגר לפני עשרה חודשים?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אז קיבלנו שכל מאוחר. לא מגיע לנו על זה, שיבוא ראש אופוזיציה ויגיד — —

רחבעם זאבי (מולדת):

זהו, אין לכם שכל. אתה מודה שאין לכם שכל.

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — ויגיד: כל הכבוד לכם?

רחבעם זאבי (מולדת):

אם הייתם עושים זאת קודם לכן, הייתם יכולים לחסוך 47 חללים — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

אבל אתם לא מסוגלים. האם אתם יודעים מדוע אתם לא מסוגלים? כי קרה לכם אסון יותר גדול כתוצאה מהסגר הזה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת יהלום, אל תפריע.

כתוצאה מהסגר, הציבור במדינה תפס בפעם הראשונה – לא דרך מאמרים בעיתונות, לא דרך פובליציסטיקה – שאין עתיד לדבר הנורא הזה של ערבוב שני עמים זה בתוך זה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מה המשמעות של טרנספר?

אלי גולדשמידט (העבודה):

נבהלתם, כי אתם מבינים שפה יתחיל תהליך שיבינו, הציבור הישראלי יבין, שבסופו של דבר ההפרדה, לא בשיטתו של חבר הכנסת גנדי, אלא בשיטה של משא-ומתן – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

הם יגיעו גם לטרנספר כי הם יצאו ממנו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

ההפרדה הזו היא הדרך היחידה להביא גם שלום וגם ביטחון. אני מצטער על שכל התקוות שלכם נגוזו באחת.

אני רוצה להגיד משהו. עומד פה חבר הכנסת בנימין נתניהו ואומר, כמובן במשפטים קצרים ומדודים, כי כך מדברים בטלוויזיה וכך זה עובר ומשכנע את הקהל – חבר הכנסת וראש הממשלה לשעבר מנחם בגין, משפטיו היו קצת יותר מורכבים, אבל הוא היה מנהיג, כאן יש לנו אדם שלמד את שיטת הטלוויזיה ומדבר קצר. אבל גם כאשר מדברים קצר צריך להגיד אמת. אבל מה לחבר הכנסת בנימין נתניהו ולעובדות? למה שהן תבלבלנה את דעתו? מה הוא אומר? אתם – כך הוא אומר לנו – הולכים

להחיל את האוטונומיה במזרח-ירושלים. אמר – והוא יודע, כי הוא אולי קרא שבהיסטוריה הלא-כל-כך רחוקה, כאשר חוזרים על שקר חמש פעמים הציבור מתחיל להאמין. ולכן הוא ראש אופוזיציה מסוכן, כי הוא מסית ומדיח. אין אחד בממשלת ישראל ואין אחד בתוכנו שמדבר על דבר שונה מאחדותה של ירושלים. לכן, אל תהתלו ואל תתייחסו לנושא הזה בצורה כל כך לא רצינית.

וכאשר לחבר הכנסת ביבי נתניהו יש בעיה עם הנושא של העובדים הזרים, יש לו המלצה – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת גולדשמידט, גם שלוש הדקות הנוספות שנתתי לך תמו, לתשומת לבך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זמן פציעות נוסף, עוד שנייה ואני מסיים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אפשר לתת לו זמן נוסף כי הוא אומר דברי טעם.

עוזי לבדאו (הליכוד):

אחרי דברי ההבל של ההתחלה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

גם לגבי הנושא של האבטלה, מה יכול ראש הליכוד להציע? הוא מבין שברגע שאין עובדים פלשתינים בתוך מדינת ישראל, כל התיאוריה הגדולה של ארץ-ישראל השלמה נופלת כמגדל קלפים. מה הוא מציע? להביא אולי 140,000 פועלים תאילנדים. הוא אמר שצריך להביא עובדים זרים. הוא אמר זאת כאן בכנס הפגרה, כי הוא מבין שהמציאות הזאת תטפח על פניו.

במקום לבוא לממשלת ישראל ולהגיד לה בצורה אחראית: אתם הולכים לשיחות שלום קשות, אנחנו לא נהיה אופוזיציה לשלום; כי גם אנחנו – לא אני, אני הייתי אז צעיר, אבל ראיתי את כל ישיבות המליאה – לא היינו אופוזיציה לשלום לראש הממשלה לשעבר מנחם בגין, שמסר את כל סיני, עד הגרגר האחרון, לפני שחבר הכנסת ביבי נתניהו הודיע פה שאנחנו במפלגת העבודה הולכים רק לתת. אנחנו המצאנו את המלה לתת. מי נתן את הכול עד הגרגר האחרון? ועל-ידי כך – וזה נכון – הקשה מאוד את המצב המדיני באזור הזה, כי הכבוד הערבי של אסד לא שונה מהכבוד הערבי של סאדאת. עם האמת האינטלקטואלית הזאת אתם צריכים להתמודד.

חנן פורת (מפד"ל):

מה המסקנה?

אלי גולדשמידט (העבודה):

המסקנה היא: ללכת לשיחות השלום, לשמור על הביטחון. אתם, כאופוזיציה, שבו בשקט – – –

חנן פורת (מפד"ל):

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני משיב לך. אתה רוצה לנאום – תבוא לפה. אני משיב לך מה המסקנה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת פורת, הנאום צריך לסיים את דבריו. אני מבקש לא להפריע לו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

המסקנה של חבר הכנסת ביבי נתניהו היתה: יש בעיה – נקים צוותי חשיבה. בכלל יש לו תיאוריות. הוא יגיש הצעות חוק בשביל להילחם בטרור. הוא יקים צוותי חשיבה על מנת להתמודד עם הבעיה הנוראית שממשלת ישראל מצליחה.

מה אני מציע לכם? שבו בשקט שלושה חודשים. תנו לנו לנהל את ענייני השלום, ותתאכזבו פעם נוספת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת גולדשמידט.

התהליך המדיני, סיכויי המשא-ומתן ועמדת האופוזיציה

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה, ואחריו ישיב ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ.

אבקש מחבר הכנסת זאבי שלא לשסע את דברי הדובר.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני יושב בשקט עד שמרגיזים אותי.

שר החוץ ש' פרס:

לא לוקח הרבה זמן.

רחבעם זאבי (מולדת):

לוקח הרבה זמן. תשעה חודשים לקח לי...

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין לי טענה, יש לי ויכוח קשה עם חבר הכנסת איתן – הוא נשאר בממשלה שהלכה למדריד, כפי שאמר, בשביל לטרפד את התהליך של מדריד. אין לי טענה אל חבר הכנסת פורת – הוא לא הסכים לקמפ-דייוויד, הוא ביקר את קמפ-דייוויד. הוא אומנם הופיע כאן היום כנציג המפד"ל, כך כתוב בהצעה לסדר-היום, אבל המפד"ל היתה שותפה להסכם קמפ-דייוויד.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

מעולם לא התכחשנו לזה.

חיים אורון (מרצ):

נכון. חבר הכנסת פורת היה מאוד מרוצה אם היית מתכחש. האמן לי, היית גורם לו קורת רוח רבה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

כפי שהבינונו – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

גם אצלכם זו לא מקשה אחת.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת נסים תמך בהסכמי קמפ-דייוויד. המפד"ל תמכה בהסכמי קמפ-דייוויד. אתה צודק, חבר הכנסת נסים, שני משאים-ומתנים גדולים ניהלתם, האחד, תוצאתו ההסכם המפואר בין ישראל לבין מצרים. נתתם הכול מכול כול. והשני, 13 שנים הייתם אחראים לביצוע הפרק השני בהסכמי קמפ-דייוויד, ומשכתם את המשא-ומתן, כדי שלא לבצע אותו.

משה נסים (הליכוד):

לא אמת. מי שהפסיק את המשא-ומתן היה מובארק. אין אמת.

חיים אורון (מרצ):

משכתם את המשא-ומתן. אני לא מדבר עכשיו על הפרק הזה או על פרק אחר. כיצד אני יודע שמשכתם?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

כי המצרים נסוגו.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת נסים, כיצד אני יודע שמשכתם? כאשר חתמתם בקמפ-דייוויד על אוטונומיה מלאה – לא אוטונומיה, אוטונומיה מלאה – למה התכוונתם, ריבוננו של עולם? או שהתכוונתם למה שהממשלה הזאת מתחילה לבצע, או שהתכוונתם שלא לבצע דבר, או שחתמתם וחלק מכם התכוון לרמות את העם. זאת התרמית הגדולה. כאשר כתבתם בהסכמי קמפ-דייוויד: משטרה – יוקם כוח מקומי חזק, לא כוח משטרה מקומי; יוקם כוח משטרה מקומי חזק.

משה נסים (הליכוד):

חזק. STRONG POLICE.

חיים אורון (מרצ):

למה התכוון חבר הכנסת לשעבר ומנהיג המפד"ל, חבר הכנסת בורג, כאשר חתם על זה וניהל את שיחות האוטונומיה? הוא התכוון למשטרת תנועה? הוא התכוון לפקח תברואה?

משה נסים (הליכוד):

מתי? זה חשוב מאוד.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת נסים, הוא התכוון למשטרת תיירות? אם הוא התכוון למה שהוא חתם עליו, הוא התכוון לכוח משטרה מקומי חזק. על זה דיבר שר החוץ בשבוע שעבר.

משה נסים (הליכוד):

לא נכון.

חיים אורון (מרצ):

הוא אפילו לא אמר "חזק", הוא אמר "כוח משטרה מקומי". אתם חתמתם – – –

משה נסים (הליכוד):

הוא אמר לפני הקמת האוטונומיה. יש הבדל עמוק.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת נסים, אני רוצה לומר ולהתנבא – ואתה יודע למי ניתנה הנבואה – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

זה יהיה אחרי.

חיים אורון (מרצ):

זה יהיה אחרי. גם אחרי שזה יהיה אחרי אתם תתנגדו, משום שאתם מתנגדים למסלול שהממשלה הזאת מתכוונת ברצינות ללכת בו.

חנן פורת (מפד"ל):

או שזה יהיה אחרי או שזה לא יהיה.

רן כהן (מרצ):

זה יהיה על אפכם ועל חמתכם.

חיים אורון (מרצ):

אתם אומרים: אין לכם מנדט. אני לא רוצה לבדוק, אני לא רוצה לבחון, חבר הכנסת נסים, את הפער בין מצע הבחירות של הליכוד ב-1977, בין נאומי חבר הכנסת בגין וראש הממשלה בגין ובין נאומיך באותה תקופה לבין הסכם קמפ-דיוויד. אתה בעצם יודע זאת, הייתי עושה מבחן התאמה והייתי רואה איפה הפער גדול יותר – בין הממשלה הזאת ומרכיביה, שהלכה אל הציבור – – –

משה נסים (הליכוד):

חבר הכנסת אורון, אם תרשה לי – – –

חיים אורון (מרצ):

אם היושב-ראש ירשה לך.

משה נסים (הליכוד):

אם היושב-ראש ירשה לי, אני לא מרבה בקריאות ביניים. לו הייתי קורא את מצע הליכוד ב-1977, שחובר בידי מנחם בגין, איך הוא תיאר את המהלך העתידי של המשא-ומתן לשלום, לא היית מהרהר אפילו לעשות את ההשוואה הזאת.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

לפני שמנחם בגין יצא לקמפ-דייוויד, הוא כתב מכתב לאנשי ההתיישבות בסיני, שלא בא בחשבון, בכלל אין שום סיכוי, והוא קובע את מקום מושבו באחד המקומות שם – – –

חיים אורון (מרצ):

בנאות-סיני, חבר הכנסת נסים.

משה נסים (הליכוד):

בסדר גמור.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת נסים, אני מוכן לומר, שבאשר למצע הליכוד ללא ספק אתה מומחה יותר ממני, ובאשר להתנחלויות הנח"ל, נדמה לי שאני קצת יותר מומחה ממך. ראש הממשלה לשעבר, בגין המנוח, אמר על נאות-סיני: פה אני בונה את ביתי. מה היתה המשמעות של האמירה הזאת?

חנן פורת (מפד"ל):

אז הוא נכשל. אז מה? צריכים להיכשל בעקבותיו?

מרדכי גור (העבודה):

— — —

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני מבקש.

חיים אורון (מרצ):

אני בהחלט מקבל, ואני מציע לכל חברי הכנסת להכניס את זה לתוך לוח הזמנים שלהם, שאחת לשבוע יתקיים בכנסת, ובדין יתקיים, דיון ביוזמתכם לליווי המשא-ומתן. זה תפקידכם באופוזיציה. עשינו את זה כשאנחנו היינו באופוזיציה.

אבל אתם מערערים על הזכות של הממשלה הזאת לנהל משא-ומתן על בסיס עמדות שהיא הלכה אתן לציבור ועל בסיס תוצאות, שאני מקווה שהיא תיבחן אתן בציבור. אני פונה אליכם להפסיק את הערעור. לא תעשו את זה. למה אני יודע שלא תעשו את זה, חבר הכנסת נסים? כי אני כבר רואה את התוצאה. יושב-ראש "גוש אמונים" אמר: אנחנו נירה בכל פלשתיני שיהיה חמוש בנשק, על-פי –

— —

משה נסים (הליכוד):

הוא אמר: אנחנו נירה.

חיים אורון (מרצ):

נירה, סליחה. — — — על-פי הסכם עם ממשלת ישראל לגיטימית. הוא יירה בפלשתיני. ואני כבר מכיר את ההיסטוריה של חלוקת התפקידים בפוליטיקה הישראלית. יש מי שמאיים, יש מי שמבצע; יש מי שנותן גיבוי למאיים, ויש מי שנותן גיבוי למבצע.

אנחנו נכנסים לפרק מאוד מסובך ומאוד מתוח בתוכנו, כי אנחנו מתווכחים – ואני אומר את זה באחריות מלאה, ואתה יודע את זה – אנחנו מתווכחים על שורשי המחלוקת הציונית שלנו, כי האוטונומיה שלנו שונה משלכם. האוטונומיה שלנו היא שלב כדי להגיע להסדר של שלום, והאוטונומיה שלכם היתה מחסום, שהאמנתם שעליו ניתן לעצור את תהליך השלום עוד עשר שנים, ועוד עשר שנים, עד שהיא תתרוקן מתוכנה, ותימשך מציאות של שני עמים שחיים זה בתוך זה, זה על גבו של זה, עם הרג ואינתיפאדה ורציחות.

ואז, כאשר נוכחתם בשבועות האחרונים בכך שרובו של הציבור מקבל בברכה את ההפרדה בין הגדה המערבית, רצועת-עזה ומדינת ישראל ורואה בה מהלך נכון, התערער בכם הביטחון, שאומנם האמנתם בו כל הזמן, שיש רוב בציבור שימנע מאתנו ללכת בקו הזה. יש רוב בציבור, ויזכר בבחירות הבאות, ואני מאמין שכשנבוא – ורק אז נבוא – עם תוצאות המשא-ומתן, יתברר איפה נמצא רובו של העם.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת חיים אורון. אני מזמין עכשיו את שר החוץ וממלא-מקום ראש הממשלה להתייחס לחמש ההצעות לסדר-היום שהיו לנו פה.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ישבתי והקשבתי לדיון. נראה שאפילו האופוזיציה קצת משועממת. בדיון על שטחים ועל ביטחון לא נמצאים כאן לא ראש האופוזיציה ולא סגנו. עזבו אתכם לאנחות. רק לכמה נואמי נאומים – – –

צחי הנגבי (הליכוד):

סומכים עלינו.

שר החוץ ש' פרס:

כן, בהחלט. האופוזיציה צריכה להתייחס ברצינות, היא העלתה את ההצעה הזאת לסדר-היום.

רחבעם זאבי (מולדת):

לאיזה אנחות הם עזבו?

שר החוץ ש' פרס:

כבר אתה מתרגז, גנדי? חכה, תן לי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, עוד לא התחלנו.

צחי הנגבי (הליכוד):

גם הקואליציה לא מגויסת. ראש הממשלה איננו – – –

שר החוץ ש' פרס:

שמעתי את דבריו של חבר הכנסת משה נסים. המפתח בדבריו היה, שלנו אין תבונת משא-ומתן. אנחנו יודעים. באמת, מאוד התרגשתי. ואני באמת שואל את עצמי: מה זה תבונת משא-ומתן? מי היה נבון? בגין, עליו השלום, או יצחק שמיר, ייבדל לחיים ארוכים? תענה לי אתה. אם זה בגין, בואו נראה מה הוא עשה. קודם כול, הוא ויתר על כל השטחים בסיני. נכון או לא? זו תבונת משא-ומתן?

רענן כהן (העבודה):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

הוא יצא מהכול. לא זו בלבד, אלא בעזרת חברים מסורים מאוד, לא אזכיר היום את השמות, הוא שלף, במתכונת מאוד מסובכת, את המתנחלים מימית, מכל המקומות. מי עשה את זה? רפול, אתה זוכר מי עשה את זה?

רפאל איתן (צומת):

מנחם בגין. — — —

שר החוץ ש' פרס:

יפה מאוד.

רפאל איתן (צומת):

אבל מה זה שייך לך?

שר החוץ ש' פרס:

סליחה, אני מדבר על תבונת משא-ומתן, אני מדבר על נסים, לא על חלם. האם זו תבונה או לא, חבר הכנסת נסים? אני רוצה להבין פעם אחת, תסביר לי. מה שבגין עשה זו תבונת משא-ומתן או לא תבונת משא-ומתן? אתה חייב להשיב. אחר כך אתה אומר – – –

משה נסים (הליכוד):

אתה רוצה שאשיב? אני מוכן ברצון.

שר החוץ ש' פרס:

אני יודע את התשובה. אני מבין את התשובה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אז למה אתה שואל?

שר החוץ ש' פרס:

זו שאלה רטורית. הוא מאשים אותי, הוא מאשים אותנו – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, בואו נקשיב זה לזה. באמת.

שר החוץ ש' פרס:

הוא מאשים אותנו, שאנחנו נכנעים לאמריקנים ונותנים לאמריקנים להתערב במשא-ומתן. אני רוצה לשאול באמת: מה היה קמפ-דייוויד? לא מעורבות אמריקנית? איפה הושג הסכם קמפ-דייוויד? לא בקמפ-דייוויד? לא במעורבות אמריקנית? כמעט אסרו את כל מנהלי המשא-ומתן מהצד המצרי ומהצד הישראלי, לא נתנו לאיש מהם לצאת, לא נתנו לאיש להיכנס, לא נתנו לדבר עם העיתונאים, וקרטר התהלך מאחד לשני ועשה את הסכם קמפ-דייוויד. על מה אתה מדבר? זו תבונת משא-ומתן או לא? אני רוצה פעם להבין, על איזו תבונה אתה מדבר?

משה נסים (הליכוד):

התוצאות דיברו בעד עצמן.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

נכון.

שר החוץ ש' פרס:

אם אתה דן לפי התוצאות, בסדר. נראה את התוצאות. תיכף אתייחס גם לתוצאות. אבל תבונת משא-ומתן?

אני רוצה לומר, שגם על מר מנחם בגין, שאני יכול בהחלט לכבד אותו, גם עליו עברו תעתועים מתעתועים שונים. למשל, הוא עזב את ממשלת האחדות הלאומית מפני שלא הסכים להחלטות 242 ו-338. אחר כך הוא ביסס את כל המשא-ומתן על 242 ו-338, שבגללן הוא עזב את הממשלה. ואני רוצה להגיד לך: תבונת משא-ומתן, לפי התוצאות, אתה אומר – בהחלט. פיינו את כל סיני. יתר על כן, לאחר מלחמת ששת-הימים מר מנחם בגין, עליו השלום, חתם יחד עם מר לוי אשכול, עליו השלום, על הודעה, שלעת שלום ישראל תסכים שבגבול הצפוני, כלומר בסוריה, ובגבול הדרומי, כלומר מצרים, השלום יתבסס על הגבול הבין-לאומי וצורכי ביטחון. זה מנחם בגין. אז אני רוצה להבין: זו תבונת משא-ומתן או לא?

אגב, בקשר למצע אני מסכים עם מה שאמר משה נסים. מר מנחם בגין ניסח במצע שלו – ואני מצטט מהראש – הגבול יעבור בתוך סיני ומעל רמת-הגולן.

צחי הנגבי (הליכוד):

זה היה לפני חוק הגולן.

שר החוץ ש' פרס:

ואחר כך הוא התחרט. טוב, תשמע, מתחרטים. אני אומר שיש תעתועים מתעתועים שונים, עוברים מכאן לכאן. מה זאת אומרת? אז בגין היה – – –

צחי הנגבי (הליכוד):

מי כמוך יודע?

שר החוץ ש' פרס:

סלח לי. אני מדבר על מה זה תבונת משא-ומתן. הראשון שהכריז על פשרה טריטוריאלית ברמת-הגולן היה מנחם בגין, עליו השלום. יתר על כן, מי שאמר שבכלל צריך לסגת לגבול הבין-לאומי היה ממשלת האחדות הלאומית, וחתומים לוי אשכול ומנחם בגין. אז אני רוצה פעם להבין גם אצל חברי הליכוד, לא בעידנא דריתחא, מה זה תבונת משא-ומתן.

גם בעניין האוטונומיה, היא טובה, היא רעה, אני עכשיו לא רוצה להיכנס לזה. אבל THE LEGITIMATE RIGHTS OF THE PALESTINIAN PEOPLE – זו לא המצאה שלי; THEIR JUST REQUIREMENTS – זו לא המצאה שלי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מה המובן של זה?

שר החוץ ש' פרס:

PALESTINIAN PEOPLE בעברית פשוטה זה העם – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

עוזי, במה שהוא צודק, הוא צודק. אתם המצאתם את האסון הזה של הזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתיני.

עוזי לנדאו (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו.

שר החוץ ש' פרס:

לעומת זה, מה היא תמונת המשא-ומתן?

עוזי לנדאו (הליכוד):

פרס אינו מבין איך כותבים אנגלית.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, באמת שאתה עובר כל גבול במספר ההפרעות שלך וגם בבוטות שלהן.

עוזי לנדאו (הליכוד):

סליחה, אני עובר כל גבול?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת, השר פרס מבין אנגלית.

שר החוץ ש' פרס:

מה היא תמונת המשא-ומתן?

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לא להעיר הערות כאלה, זה לא מתאים לך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לא, כבוד היושב-ראש, השר פרס אינו מבין מה משמעות הכתוב.

שר החוץ ש' פרס:

מה היא תמונת המשא-ומתן של יצחק שמיר? – –

היו"ר ש' וייס:

אל תפריע באופן קבוע. לא ייתכן שאתה בכנסת הזאת תזכה בתואר של המפריע הקבוע אחרי שהיית חבר הכנסת האדיב.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כאשר הוא מעיר לי על ההפרעה, זה בסדר, אבל כאשר הוא מעיר לי על התוכן, זה לא בסדר.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש ממך.

שר החוץ ש' פרס:

– – שמונה שנים של קיפאון גמור.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע שהשר פרס יודע אנגלית. אני רשאי להעיר לך הערה כזאת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אינני מקבל את ההערה שלך.

היו"ר ש' וייס:

תהיה שקט.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כתוב PALESTINIAN PEOPLE, כשהאות הראשונה במלה PEOPLE היא אות קטנה, והמשמעות היא – האוכלוסייה הפלשתינית, ועל כן אחר כך כתוב RIGHTS.

היו"ר ש' וייס:

תהיה שקט.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אילו היה מדובר בעם פלשתיני היה כתוב PEOPLE באות גדולה, ואחר-כך היה נאמר ITS LEGITIMATE RIGHTS, כלומר הזכויות הלאומיות שלו. הוא לא מבין את זה.

היו"ר ש' וייס:

אני מציע שעכשיו תירגע. נקודה.

שר החוץ ש' פרס:

PALESTINIAN PEOPLE זה העם הפלשתיני, וגם אם מר קרטל מחליף את אליעזר בן-יהודה ואומר לבגין: בעברית תכתוב מה שאתה רוצה, תכתוב "הפלשתינים", מה זה חשוב? באנגלית, חבר הכנסת המלומד, שקספיר של השפה האנגלית, זה העם הפלשתיני.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גם הציבור – – – ואתה אינך יודע – – –

היו"ר ש' וייס:

גמרנו, אחר כך. הערת את הערתך.

שר החוץ ש' פרס:

את הציבור – איך אתם אומרים – אפשר להשלות.

עוזי לבדאו (הליכוד):

— — — עם בורות קשה להתמודד.

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, סלח לי, הרי אתה יודע שכל הערה שלך מבעירה כאן מין תבערה קטנה. תעזור לי לאפשר לשר החוץ, ממלא-מקום ראש הממשלה, לשאת את דבריו.

שר החוץ ש' פרס:

ישב מר יצחק שמיר, כאשר היועץ הכי קרוב שלו היה משה נסים. שמונה שנים לא עשו שום דבר. אומנם משכו אותם לוועידה בין-לאומית במדריד וחזרו על מה שהיה בקמפ-דייוויד – היה טרור, היה BOYCOTT, שום דבר מעשי לא קרה. אתה מדבר בשם חוכמת המשא-ומתן? מדוע לא השתמשת בה? לך בעקבות בגין.

משה נסים (הליכוד):

השתמשנו והבאנו את מסמך מדריד. אחרי — — — שלך לא קיבלנו.

שר החוץ ש' פרס:

סלח לי, היו שתי תקופות: אחת – מנחם בגין, עליו השלום, בסיועו של משה דיין, עליו השלום, ובסיועו של יגאל ידין, עליו השלום, ובסיועו של עזר ויצמן, ייבדל לחיים ארוכים; והיה יצחק שמיר בסיועו של משה נסים. הקפוא את המדינה, טרור. בינתיים בעזה, דרך אגב, באותה תקופה גדל היישוב הערבי מ-250,000 ל-750,000. לא היה קיפאון. להיפך, הבעיות החמירו.

עכשיו אני רוצה להגיד גם לעניין המשטרה. אני לא מבין מדוע זה הגיוני שפועלים ערבים לא יעבדו בישראל, ואילו שוטרים יהודים ינהלו את הסדר ביישובים ערביים. בשביל מה?

אני רוצה להגיד לך, רפול, על חלם: זה נחמד מה שאמרת. אתה יודע, החלמאי הראשון שאני מכיר היה דוד בן-גוריון, תיתן לו איזה ציון שאתה רוצה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הלואי שהייתם נשאים נאמנים לו.

היו"ר ש' וייס:

רגע, רגע.

רחבעם זאבי (מולדת):

הלואי שהייתם נשאים נאמנים לו.

שר החוץ ש' פרס:

למשל, בן-גוריון בשום פנים ואופן לא רצה בעזה. חלם. עד שרפול לא אמר לי את זה לא ידעתי שזה חלם. בן-גוריון עמד על זה שנחזיר את עזה. ובאמת, איזה היגיון יש בכך שיהיו שוטרים או חיילים יהודים שישמרו על הסדר בעזה, לטובת הליכוד? בשביל מה? תסבירו לי. הלוא לא מדובר ששוטרים ערבים יבואו – – –

משה נסים (הליכוד):

מה זה "לטובת הליכוד"? מה הדיבור הזה "לטובת הליכוד"?

שר החוץ ש' פרס:

לטובת דעת הליכוד. באמת, אל תיתמם כל כך הרבה.

משה נסים (הליכוד):

מה הדיבור הזה?

שר החוץ ש' פרס:

לא נורא, לא נורא, מותר להגיד לליכוד שהוא טועה.

משה נסים (הליכוד):

מותר להגיד, אבל הצירוף הזה לא היה הגיוני.

שר החוץ ש' פרס:

מדוע?

רן כהן (מרצ):

שר החוץ ש' פרס:

מדוע? אני לא רואה שום סיבה אחרת אלא לספק את רצונך. אינני מתחיל להבין את ההיגיון.

אני גם רוצה להגיד: אלי גולדשמידט אמר בצדק – הליכוד במבוכה אדירה. פתאום העם ראה מה זה שהפלשתינים חיים את חייהם ואנחנו חיים את חיינו, והם לא יודעים איך להתגבר על זה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

כשכל צה"ל שם.

שר החוץ ש' פרס:

ואני אומר: את התמונה הזאת יש להשלים. אנחנו נעבוד אצלנו והם יקיימו את הסדר אצלם. זה החלק השני של הסיפור.

יהושע מצא (הליכוד):

מדינה פלשתינית. תאמר במפורש, אל תשקר לעם: אני מקים מדינה פלשתינית.

שר החוץ ש' פרס:

אני לא משקר לעם. מצא הבין: מדינה פלשתינית.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה משקר לעם, אתה מוליך את העם שולל.

שר החוץ ש' פרס:

תפסיק, תפסיק להיות גס-רוח.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה מוביל למדינה פלשתינית.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, מספיק.

שר החוץ ש' פרס:

תפסיק להיות גס-רוח.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה מוביל למדינה פלשתינית. אמרתי לך אמת.

שר החוץ ש' פרס:

חבר הכנסת מצא, תתרגז כמה שאתה רוצה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אני קורא אותך לסדר.

שר החוץ ש' פרס:

יש לליכוד שתי בעיות שאי-אפשר לברוח מהן: האחת שהוא הסכים לאוטונומיה ונורא קשה לו להתכחש לזה, ובכלל זה משטרה פלשתינית חזקה. מה אתם רוצים? אחרי הכול אתם הסכמתם לאוטונומיה. ישבתם, ויתרתם על המון דברים, בלי סוף ובלי גבול, עשיתם מחוות. אגב, אתם הייתם רק בצד הנותן. מה קיבלתם?

אומנם חבר הכנסת משה נסים אמר לי: מה, אנחנו צריכים לוותר על מאה פלשתינים? הוא אומר: מה אתה אומר שזה לא א-סימטרי? תתבע מהם. הקשבתי למה שהוא מציע שנתבע. את ירושלים? אני צריך לבקש מהפלשתינים את ירושלים? מה אני אתבע מהם אני לא מבין. אתה אמרת: תבקש – – –

משה נסים (הליכוד):

"את ירושלים" אמרתי? לא אמרתי.

שר החוץ ש' פרס:

תקרא את דברִיך. אתה אמרת: תבקש מהפלשתינים שיוותרו על ירושלים. למה לי לבקש מהם? אני לא אתן להם את זה. אני בצד הנותן, את ירושלים אינני נותן, ואני לא רוצה לבקש מהם שום דבר.

לעומת זה, רפול נתן רשימה של מה שהוא מבקש; למשל, שהפלשתינים יפסיקו את הטרור. יש לי שאלה לרפול: היית חבר בממשלה, מדוע לא ביקשת את זה? מדוע ישבת בממשלה שלא ביקשה את זה, בלעדינו? חלם זה חלם. מה, גם אתה היית קצת בחלם ועזבת, יצאת לחופש, אתה חוזר לחלם, יוצא מחלם? אני רוצה להבין איך מתנהל אצלך העסק הזה. אני רוצה להבין: ישבת בממשלה, רפול, לא ביקשת, לא אתה, לא משה נסים, לא זאבי, אף אחד.

רחבעם זאבי (מולדת):

אה, אה, אה. אני פירקתי את הממשלה בגלל זה. הגשתי הצעות, לא קיבלו אותן, ופירקתי את הממשלה.

שר החוץ ש' פרס:

חיכיתי, חיכיתי. בסדר. נתת מאה ימים, אחר כך נתת עוד מאה ימים. אתה בסדר.

רחבעם זאבי (מולדת):

שר החוץ ש' פרס:

מאה אחוז, אין כמוך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, קצת יותר בשקט, אפילו אם הכול אמת.

שר החוץ ש' פרס:

מאה אחוז. הנה גבר אחד היה בממשלה, אבל כל היתר? כבשים מחלם.

מה נזכרת היום? היום נזכרת, כשיש ארבעה שבועות כמעט ללא טרור, פתאום נזכרת שיפסיקו אותם? למה לא עשיתם את זה אז? תהיו פעם אחת הגיוניים, אל תבלבלו את עצמכם. יכול להיות, כפי שמצא אומר, הוא יודע שאוטונומיה מביאה למדינה פלשתינית. זכות היוצרים איננה שלנו.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה מוביל למדינה פלשתינית באוטונומיה שלך.

שר החוץ ש' פרס:

אל תהיה מתנשא ואל תחלק ציונים.

יהושע מצא (הליכוד):

וורן כריסטופר תובע מכם הצבעה על האוטונומיה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, מספיק, מספיק.

יהושע מצא (הליכוד):

תסלח לי, הוא נותן הסכמה לכריסטופר להצביע – – –

שר החוץ ש' פרס:

לא, אני לא פונה אליך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, תאמין לי שכבר קראת מספיק קריאות ביניים ובקול חזק מאוד.

יהושע מצא (הליכוד):

הוא מוביל לקריעת ירושלים, הוא קורע את ירושלים.

היו"ר ש' וייס:

אתה בקול חזק מאוד כבר הבטחת את מקומך בדיון הזה. הדברים נרשמו ומהדהדים באולם.

יהושע מצא (הליכוד):

הוא קורע את ירושלים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה קורע לנו את עור התוף.

יהושע מצא (הליכוד):

הוא קורע את ירושלים.

היו"ר ש' וייס:

יש פה שני מסלולים: חלק מגיש הצעות דחופות, וחלק, בשלוש קריאות ביניים, לוקח את כל ההצגה.

שר החוץ ש' פרס:

כאשר מנחם בגין נשאל: "נשאלתי שאלה", הוא אומר, "אם מישהו מאוהדי אש"ף, ייבחר לאותה מועצה מינהלית, מה יהיה יחסנו?", הוא משיב, ותקשיבו לתשובה של בגין: "ואני אמרתי: ייבחר? ייבחר". לא אני.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

"מאוהדי".

שר החוץ ש' פרס:

מאוהדי, אוקיי; בסדר.

רן כהן (מרצ):

שר החוץ ש' פרס:

אני קראתי "מאוהדי PLO".

שאול יהלום (מפד"ל):

אתם – – – משלחת שכולה ממונה על-ידי אש"ף.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, יש לי בקשה אליך: לא מפריעה פה ושם קריאת ביניים, אבל אני בכוונה סופר: זאת כבר הקריאה ה-11 שלך, ובקול גבוה מדי. אנא.

שר החוץ ש' פרס:

חנן פורת תיאר את דמותו של פייצל אל-חוסייני, אני מניח מנקודת ראותנו הנכונה. אבל חנן, אני גם כן אומר לך את זה בידידות, האלטרנטיבה לפייצל אל-חוסייני איננה, להבדיל אלף הבדלות, חנן פורת, אלא "חמאס". אני רוצה להגיד לך, שקראת נכון את הכתוב בפסק-הדין, אבל מישהו מאיים על חייו של פייצל אל-חוסייני. מדוע מאיימים עליו? הלוא גם ברחוב הערבי יש ברירה. מאיימים על פייצל אל-חוסייני, מפני שהוא מוכן לנהל משא-ומתן על הגשמת האוטונומיה שהוצעה על-ידי שתי המפלגות הגדולות בישראל – – –

חנן פורת (מפד"ל):

לא.

שר החוץ ש' פרס:

אולי בניגוד לדעתך; זה יכול להיות.

הוא קם לאור היום ויוצא לנהל משא-ומתן. אני לא רוצה, חס ושלום, לסנגר על איש. זה לא תפקידי. אבל אני גם לא מוכרח להיות מסונוור מכך שברחוב הערבי מתנהל ויכוח, ולצערי הרב המיעוט הערבי הוא גם מיעוט חמוש, המאיים לא רק על חיי יהודים אלא גם על חיי ערבים. ואני אומר לך במפורש, גם כלפי העולם. המסר שלי, שאני אומר שאנחנו בצד הנותן, הוא להראות לעולם: מה אתם בעצם רוצים מישראל? מגיע לנו לפחות קרדיט; אנחנו ניצחנו במלחמות, אנחנו זכינו בשטחים, אנחנו לבד בצד הנותן. גם אתם הייתם בצד הנותן.

מה שאנחנו רוצים זה בהחלט שלום, זה בהחלט מערכת – – –

חנן פורת (מפד"ל):

אפשר לשאול אותך שאלה?

היו"ר ש' וייס:

מיידי. קודם שר החוץ יגמור, אחר כך נאפשר שאלה אחת או שתיים, אם שר החוץ יסכים.

שר החוץ ש' פרס:

מה אתם רוצים? אני רוצה להגיד לכם, אופוזיציה דרושה כאוויר לנשימה. חפשו נושאים יותר קלים היום, מפני שאתם לא יכולים להיות אופוזיציה לאוטונומיה – –

יהושע מצא (הליכוד):

אנחנו נחזיר אותך לשם.

שר החוץ ש' פרס:

— מפני שאתם לא יכולים להיות אופוזיציה למעורבות האמריקנית, מפני שאתם לא יכולים להיות אופוזיציה על השקט היחסי הקיים עכשיו, מפני שאתם לא יכולים להיות אופוזיציה לפשרה ברמת-הגולן. אתם אפילו לא יכולים להיות אופוזיציה לחזרה לגבול הבין-לאומי ברמת-הגולן, אתם חתומים על זה. אלוהים, מה אתם רוצים שיעשו?

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

זה בפרוש לא נכון. אני מצטער מאוד, אתה עושה טעות בזה שאתה אומר את זה. אתה רק מחזק את המדיניות הזאת של חזרה — — —

שר החוץ ש' פרס:

אני לא מחזק, אני רק מצטט. בכלל, ההצגה הזו, חבר הכנסת בן-אלישר, עם כל הכבוד, המחשבה הזו שכל העולם הוא תיאטרון. התחיל חבר הכנסת משה נסים להסביר לנו תבונת משא-ומתן. אני אומר, תבונה אצל בגין היתה, אחר כך התבונה הוחלפה בחוסר תבונה. בהרכב שבו אתה היית יועץ, תיבדל לחיים ארוכים, ובהרכב שבו משה דיין, עליו השלום, היה יועץ — אז היתה התבונה, עכשיו היא איננה אצלכם. מה אני יכול לעשות?

חנן פורת (מפד"ל):

שמעון, אתה מרשה לי לשאול אותך שאלה?

היו"ר ש' וייס:

ראשית, לא שמעון אלא שר החוץ. אחר כך, אני כבר הודעתי לך.

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה להגיד כך. הרי מדברים מול העם, ואנחנו באמת רוצים לדבר בצורה מסודרת. אני מסתכל על הזיג-זג של הליכוד — לעזוב בשביל החלטה 242, לבסס על החלטה 242; להסכים לפשרה בסיני, לוותר על כל סיני; להסכים לוותר על כל רמת-הגולן, אחר כך להסכים לפשרה ברמת-הגולן, ואחר כך להחיל את החוק על רמת-הגולן. שלושה דברים — — —

רחבעם זאבי (מולדת):

הם זגזגו, גם אתה זגזגת.

שר החוץ ש' פרס:

הם זגזגו עד לב השמים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, נדמה לי שאתה חתום יחד עם הליכוד על ההצעה.

שר החוץ ש' פרס:

קו דרכים מזוגזג. אני מסכים. רק להזכיר את הדברים שלא יישכחו.

חברי הכנסת, זו ממשלה רצינית, שהתחייבה כלפי העם להביא שלום, והיא מביאה בחשבון שאתם תהיו בצד הנגדי, וזה בהחלט לגיטימי, ונאפשר לכם להיות בצד הנגדי כמה זמן שרק אפשר. אבל אנחנו בהחלט מתכוונים במלוא הרצינות להגיע למשא-ומתן שיסתיים בהסכם האוטונומיה, לראות בפלשתינים הקיימים, לא המדומים, פרטנרים אמיתיים, להביא בחשבון שהמחנה הפלשתיני גם הוא מפולג, ויש גם איום על אלה שמנהלים את המשא-ומתן, כמו שאצלנו לפעמים נשמעו איומים; דבר נורא, אני בטוח שבגין היה מתקומם נגד זה.

אגב, אני רוצה לברך את בנימין נתניהו, שתרם רעיון גדול מאוד בעניין האוטונומיה. זה באמת משנה את המצב מן הקצה אל הקצה. אתם יודעים מה הוא הציע? – שבתוך האוטונומיה הפלשתינית תהיה גם אוטונומיה יהודית. באמת רעיון גאוני. סביב כל התנחלות נקים אוטונומיה. נעמיד גדוד צבא שיגן על האוטונומיה, איום-איום של אוטונומיה יהודית בתוך יהודה ושומרון. ואיך זה יהיה, אני לא יודע, מגודר או לא מגודר? יהיה מותר לעבור ממקום אחד לשני, יהיה אסור לעבור ממקום אחד לשני? איך יהיה כל העסק הזה? תקום מועצת אוטונומיה מקבילה? תגידו לי, זה רציני? זו הצעה רצינית?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אבל לא פוסלים אותה על הסף.

שר החוץ ש' פרס:

כן. זו הצעה רצינית? אני שואל אתכם. זו תבונה המשא-ומתן? חבר הכנסת משה נסים, הלוא אתה באמת גם עורך-דין וגם מנוסה ויש לך תבונה. זו הצעה רצינית? סוף סוף תן לי תשובה, אני מחכה רגע.

משה נסים (הליכוד):

אני רציתי להשיב כל הזמן ולא נתת לי.

שר החוץ ש' פרס:

עכשיו הגיע תורך. אני שמח שחבר הכנסת משה נסים ברוב אדיבותו ממלא את פיו מים. אני מקווה שזה ביטוי פרלמנטרי. אחרי שבנימין נתניהו מילא את פיו אוטונומיה, משה נסים ממלא את פיו מים. והעם כולו מבולבל, אין לאן ללכת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לי יש שר חוץ שפיו מפיק מרגליות. בגלל זה כולנו מבולבלים.

שר החוץ ש' פרס:

נכון, נכון. זה לא רע, עוזי. מה רע בדבר? זה גם לטובתך קצת. תראה, תתחיל לחשוב לאן מובילים אותך. עוזי, בחייך, אתה בעד אוטונומיה בתוך אוטונומיה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

שר החוץ ש' פרס:

באמת? אתה מוותר על יהודה ושומרון? רק נהיה שם איים אוטונומיים?

אני רוצה להגיד עכשיו עוד דבר אחד. אנחנו מתכוונים להגיע לשלום כולל. כל הרעיונות האלה שאנחנו רוצים מהפלשתינים בלי הסורים, הסורים בלי הפלשתינים, אנחנו רוצים מזרח תיכון בלי מלחמות, זו המטרה המרכזית, ולה יוכלו הפלשתינים לתרום.

רפול, מה אתה רוצה בעזה? תגיד לי. תגיד לי, מה אתה רוצה מתושבי עזה שייתנו לך? הלוא אתה תקפת אותי, למה אני אומר שאנחנו נותנים ולא הם. מה אתה רוצה מהם? תגיד לי.

רחבעם זאבי (מולדת):

שילכו.

שר החוץ ש' פרס:

לאן?

רחבעם זאבי (מולדת):

ל-21 מדינות ערב ששטחן גדול פי 500 משטחה של כל ארץ-ישראל.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, נדמה שזו לא העמדה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא שאל אותי.

היו"ר ש' וייס:

לא, הוא שאל את רפול.

טלב אלסאנע (מד"ע):

– – – הגזענות שלך – – –

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה להגיד שזה רעיון מבריק, אבל אני אף פעם לא שוכח מה שחבר הכנסת זאבי אומר: שהם ילכו בהתנדבות. אתה תיתן את ההתנדבות ואחרים ייתנו את האוטובוסים.

חיים קופמן (הליכוד):

זה הרעיון הכי מפא"י שהיה.

רחבעם זאבי (מולדת):

מפני שאני התנדבתי בימי ח"י ואתה לא התנדבת.

שר החוץ ש' פרס:

בסדר, בסדר. איך אתה רוצה שהם ילכו, בכוח?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מוכן להרצות על זה, אם היושב-ראש ירשה.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. זה לא אקדמיה פה.

שר החוץ ש' פרס:

אתה תיתן את הרצון — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, יש לי בקשה אליך.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מענה לך במלה אחת. כמו שבן-גוריון הוציא אותם. כמו שיצחק רבין הוציא אותם.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלסאנע, אנא ממך. חברי הכנסת, הרי אתם מבחינים בין שאלה רטורית לבין שאלה אחרת. אני מבקש לגרום לכך שאני אבין שאתם מבינים את ההבדל. נאום בנוי גם משאלות, לא צריך להשיב עליהן. כשיגיע תורך, בהזדמנות אחרת, אתה תפרוס את עמדותיך. אני מבקש.

שר החוץ ש' פרס:

ובכן, נפתח עכשיו המשא-ומתן, ואנחנו אומרים גם לפלשתינים, אבל בראש ובראשונה לבני העם שלנו, שזה משא-ומתן רציני, שהפלשתינים מצדם אכן צריכים להפסיק את הטרור, שהפלשתינים לא יקבלו עכשיו עצמאות מלאה, אלא יקבלו אוטונומיה; בשלב זה, על דעת כל המפלגות, אי-אפשר להגיע להסדר קבע. במקום מפה הם מקבלים לוח.

גם בעניין השטחים שהוזכר כאן, עד אשר יבוא הסכם מוסכם, הסכם קבע, השטחים לא ישנו את הריבונות או את חוסר הריבונות שיש היום על יהודה, שומרון ועזה. זה יישאר באותו מצב.

אני גם רוצה לדבר על עניין הקרקעות. יש כאן כמה היבטים. מה שנוגע לריבונות – ללא שינוי, כלומר ללא ריבונות, עד שיהיה הסדר קבע; מה שנוגע לבעלות – ללא שינוי לגבי הבעלות, בעל שטחים יישאר בעל שטחים; מה שנוגע לניהול החיים על שטחים שיש בהם יישובים יהודיים, ינהלו היהודים את חייהם; על שטחים שבהם חיים ערבים או פלשתינים, הפלשתינים ינהלו את חייהם, כמו שאנחנו יכולים לפתח את החיים שלנו הם יכולים לפתח את החיים שלהם, וכל העניין בנוי על היגיון ועל FAIRNESS.

אין כל טעם לדחות את הפתרון. אני חושב שכבר היום קשה יותר להגיע לאוטונומיה מאשר היה לפני שמונה שנים. היינו יכולים לחסוך הרבה זמן, הרבה קורבנות, הרבה צער, הרבה אובדן דרך. ובכוונתנו לעשות את זה. יש לנו כל המנדט שבעולם. הודענו לגבי רמת-הגולן לפני הבחירות, שאנחנו בעד פשרה טריטוריאלית גם ברמת-הגולן, לא הסתרנו דבר.

קריאה:

רבין הודיע דבר אחר.

שר החוץ ש' פרס:

הודענו שאנחנו רוצים להפסיק את ההתנחלויות והפסקנו אותן, לא שינינו דבר, גם רבין, כולם.

משה קצב (הליכוד):

אדוני שר החוץ, נכון, הכרזתם – – –

שר החוץ ש' פרס:

סלח לי, התמורה היא: לבנות את הארץ ולפתח את הנגב.

משה קצב (הליכוד):

הפסקתם בנייה בנגב, על זה אני מדבר.

שר החוץ ש' פרס:

זה היה בלתי הגיוני להשקיע ביהודה ובשומרון הצפופים ולהשאיר את הנגב, שהוא מחצית משטחה של ארץ-ישראל, ריק.

משה קצב (הליכוד):

ביטלתם חוזי בנייה.

חיים קופמן (הליכוד):

אבל אתה יזמת את הקמת – – –

היו"ר ש' וייס:

רבתי, זה נושא חדש, הוא לא היה בסדר-היום.

שר החוץ ש' פרס:

ובכן, המשא-ומתן התחיל. אני אומר גם לציבור שלנו וגם למי ששומע בצד השני: זה משא-ומתן רציני עם ממשלה המחויבת הן לאוטונומיה מלאה, הכוללת גם משטרה, במפורש, הן למשא-ומתן על רמת-הגולן והן למשא-ומתן על יצירת מצב חדש במזרח התיכון כולו.

יהושע מצא (הליכוד):

אין לכם מנדט לחלק את הארץ ואת ירושלים; לא יעזור לך, אין לך מנדט כזה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, סיימנו.

שר החוץ ש' פרס:

אני מציע להעביר את ההצעות לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. יש הצעה של שר החוץ להעביר את כל ההצעות לוועדת החוץ והביטחון. חברי הכנסת, יש הצעה אחרת להצעתו של חבר הכנסת – – –

חנן פורת (מפד"ל):

אפשר להציג שאלה?

היו"ר ש' וייס:

כן, אבל העסק התמשך, נשכח הדבר ממני, סליחה, באמת לא בכוונה.

חנן פורת (מפד"ל):

אני מוכן להציג אותה בתוך דקה.

היו"ר ש' וייס:

כן, אבל שר החוץ לא יוכל לענות מהמקום. אתה הרי דיברת היום, נכון?

חנן פורת (מפד"ל):

יש פה נקודה עובדתית שאני רוצה – – –

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, מהמקום, אבל באמת תעשה את זה במסגרת של חצי דקה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני שר החוץ, אתה הזכרת, ובצדק, שיש מיעוט ערבי חמוש שרודף את אחיו. אני רוצה לשאול אותך: האם פייצל חוסייני נמנה עם אותו מיעוט או לא? וכדי להבהיר את הדברים, פייצל אל-חוסייני עצמו אומר: איננו אוהבים לראות בתוכנו משתפי פעולה – את זה הוא אמר בשנים אלה – לכן אנו נלחמים בהם. אנחנו נדאג לכך ש"שטינקרים" לא יזכו לחיות בקרב עמנו. ובכן, עם מי הוא נמנה?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

שר החוץ ש' פרס:

— — —

קריאה:

לא שומעים.

שר החוץ ש' פרס:

פייצל חוסייני במפורש אינו שייך למיעוט החמוש. אילו היה שייך, ממשלתנו וממשלת הליכוד לפנינו היו תובעות אותו לדין ודורשות להכניסו למאסר, שכן בישראל אסור להשתמש בנשק, כמו שאסור להחזיק בו ללא רשיון.

עוזי לנדאו (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

לא להפריע, חבר הכנסת לנדאו.

שר החוץ ש' פרס:

עוזי לנדאו (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני לא מאפשר שאלות, כי אתם לא מאפשרים תשובות. בזה נגמר העניין. תודה.

חבר הכנסת טלב אלסאנע מציע להוריד את הצעתו של חבר הכנסת נסים. דקה, חבר הכנסת אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, רק אתמול חזרתי מאריתריאה, ושם התברר כי פצצות המצרר שסופקו על ידי ארצות-הברית לאתיופים וגם פצצות הנפל"ם שסופקו על-ידי ישראל לאתיופים לא מנעו מאותם אריתריאים אשר נלחמו לעצמאות להשיג את המטרה. כל עם אשר חותר לעצמאותו בסופו של דבר משיג את מטרתו, וזה מה שלמדנו מההיסטוריה במשך שנים.

אותם נואמים מהימין הקיצוני, אשר שוללים את הזכות הזו מהעם הפלשתיני, פועלים נגד ההיסטוריה, ולא למדו מאומה, והם אך ורק מגבירים את השנאה ומחכים לעוד ועוד קורבנות.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

ולכן הם צריכים להבין, שהעם הפלשתיני הוא עם, וזכותו ככל העמים להגדרה עצמית ולמדינה עצמאית, וזה היה וזה מה שיהיה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

קריאה:

— — —

היו"ר ש' וייס:

אגב, חבר הכנסת אלסאנע נסע לאריתריאה – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

ורק על מנת לתקן את הדברים, אדוני, המדינה הפלשתינית היא לא בכוויית, המדינה הפלשתינית היא לא בירדן, המדינה הפלשתינית היא בשטחים הכבושים, בגדה המערבית, ברצועת-עזה ובמזרח-ירושלים.

קריאה:

וגם בירדן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלסאנע, סיימת.

חבר הכנסת אלסאנע נסע לאריתריאה בשם הכנסת, במסגרת ועדת או"ם לפיקוח על בחירות דמוקרטיות ראשונות שם, ואני מודה לו על השליחות שביצע בשמנו.

רחבעם זאבי (מולדת):

זזה מה שהוא למד שם.

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שעם המטען הזה הוא נסע גם לשם.

חבר הכנסת יוסף עזרן מבקש להוריד מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת איתן. דקה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר החוץ וממלא-מקום ראש הממשלה, יסוד מוסד ומוצק בכל משא-ומתן הוא, שהמשא-ומתן יהיה בלי תנאים מוקדמים, בלי התניות ובלי איומים; אחרת, זה מתן ולא משא, וזה ברור.

אומנם הכול פתוח במשא-ומתן, לפי סדר-יום שנקבע, כמובן, בהסכמה הדדית מראש באילו נושאים לדון, ובזמן המשא-ומתן כל אחד מעלה בפתיח ובהמשך כל עמדה ודעה, ואפילו הקיצונית והקוטבית ביותר. כמובן, אומרים לנו שהוויתורים והמחאות שקולים, מחושבים, וזו נטילת סיכון עד גבול מסוים שניתן לסבול בלי להסתכן, חלילה, ולערער ביטחון ישראל.

ייתכן, אבל מה קורה לנו שאנו מסכימים להכרזה מאיימת של סוריה, המהלכת אימים עלינו, שאם ייכשלו השיחות בסיבוב הנוכחי, זה עלול לגרום למלחמה? אתם שומעים, רבותי? כישלון סיבוב השיחות, לא כישלון השלום, הביטחון, הפסקת הטרור. למה מתכוונים למעשה? הרי ברור הדבר, שזה שווה לאמירה פשוטה, פחות מתוחכמת: אם אינכם מקבלים את עמדתנו, שרק היא ואך היא מסמלת את הפתרון לסכסוך המתמשך, זה יגרור מלחמה. איום במלחמה ברקע זה לא בדיוק תנאים מוקדמים; זה, יותר נכון, תנאי מוקדם ותכתיב. אדוני, האם יש קו אדום לקו הירוק?

לכן, אומנם אני מאוד מאושר שהנושא עובר לוועדת החוץ והביטחון, אבל למען הנוהל אני מבקש להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת רפאל איתן. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חברי הכנסת, התופעה שאלה שמבקשים להסיר מסכימים הסכמה מוחלטת להצעה שהם מבקשים להסיר חוזרת על עצמה באופן מופרז בכנסת.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

תיזמו, אני לא רוצה ליזום.

חבר הכנסת רחבעם זאבי – את הצעתו של חבר הכנסת חנן פורת. זה בוודאי יבוא לביטוי גם כאן.

רענן כהן (העבודה):

כל הכינוס הזה הוא ביזוי של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן, יש 30 חותמים ויש תקנון. בבקשה, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני אנצל את כל הרגע העומד לרשותי כדי לענות לכבוד שר החוץ על השאלה שלו: איך יתנדבו הערבים לעזוב את יהודה, שומרון ועזה? אני מבין ללבך, מדוע קשה לך להבין את זה, מפני שאתה משתייך למפלגה שהיתה בעד טרנספר בכפיייה, בכוח. לא רק היתה בעד, אלא גם ביצעה את זה במלחמת השחרור, ב-1956, ב-1967, אחרי 1967. את כל כפריי הגולן אתם גירשתם באישורו של רבין כרמטכ"ל, דיין כשר הביטחון, לוי אשכול כראש ממשלה. לכן אתה, כאיש מפלגת העבודה, קשה לך להבין תפיסת עולם אחרת, קצת יותר מוסרית, קצת יותר הומנית וגם קצת יותר פוליטית, שאומרת שאפשר להוציא מפה – וחייבים להוציא מפה – את הערבים מיהודה, משומרון ומעזה בדרך של טרנספר בהסכמה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

בגרמניה הנאצית – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

סע לאריתריאה, שם ילמדו אותך עוד כמה דברים. טרנספר בהסכמה, טרנספר מרצון – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלסאנע, תן לו לדבר, הוא מסיים עוד מעט.

רחבעם זאבי (מולדת):

ואלה הם דברים שמתבצעים בכל העולם, והסגר שאתם החילותם היום על השטחים יביא אתכם לטרנספר מרצון, כי הם חייבים להאכיל את הפיות הרעבים שלהם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, הזמן תם.

רחבעם זאבי (מולדת):

אין לכם מונופול על הסגר, אתם רק באתם אליו באיחור של עשרה חודשים, וכולנו הגענו אליו באיחור של חמש שנים.

היו"ר ש' וייס:

אני קורא אותך לסדר. בבקשה. זהו. גמרנו. תודה רבה.

חבר הכנסת לנדאו מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אלי גולדשמידט. כאן ודאי יהיה קשר בין תוכן ההנמקה להצעה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת גולדשמידט, ואני אוסיף הפרזה להפלגה. הבקשה היא טכנית. סמלי הדבר שהמשלחת יוצאת לווינגטון בסימן פרשות "תזריע מצורע"; מדובר במדיניות ממשלה, שהיא חולנית וביצועה שלומיאל.

אני רוצה להוסיף, אדוני שר החוץ, כשמדובר על משלחת למשא-ומתן מדובר בפארסה. כאשר אדוני אומר שיש צריכה לתת והפלשתינים צריכים לקבל, איזה משא-ומתן יש כאן? אציע, אדוני היושב-ראש, גם לכנסת לחסוך את מאות אלפי הדולרים ולשלוח לשם את המשלחת – – –

היו"ר ש' וייס:

הם כבר שם.

עוזי לבדאו (הליכוד):

אולי גם שר חוץ לא צריך במקרים כאלה. את הוויתורים אפשר לשלוח בפקס.

חבר הכנסת גולדשמידט אמר במהלך הדיון שלו: קיבלנו שכל מאוחר על חלק מהדברים. אני מציע, חבר הכנסת גולדשמידט, אל תחלק לעצמכם מחמאות מוקדם מדי. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אפילו עמדת במסגרת הזמן.

יוסף עזרון (ש"ס):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צחי הנגבי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חיים אורון. בבקשה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני רואה שחבר הכנסת אורון איננו כאן, לכן אתייחס בעיקר לדבריו של שר החוץ שמעון פרס. אדוני שר החוץ, נאומך היה עלבון לבית הזה, במצב כל כך רגיש, ברגע גורלי למדינת ישראל. אתה עוסק בגיחוכים, בהתלוצצויות, ובמשחקי לשון נופל על לשון. תן תשובה עניינית לציבור, מדוע אתם ניגשים למשא-ומתן כאשר ויתרתם על הכול מראש? כאשר אתם הולכים לוותר על כל רמת-הגולן? אתה קבעת את המחיר. לא לחינם היום נערכת בשעה 19:00, בכיכר-מנורה, הפגנת ענק נגד מדיניות הממשלה.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

רבותי.

צחי הנגבי (הליכוד):

הציבור לא מוכן לעבור לסדר-היום על שלל הוויתורים והמחאות שלכם, שמובילים להקמת מדינה פלשתינית חמושה בלב ארץ-ישראל, מונהגת על-ידי נצי ה"חמאס", נצי ה"פתח" ומסיתי ה"ג'יהאד האסלאמי".

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

צחי הנגבי (הליכוד):

נגד זה מתחיל היום בערב, בירושלים, מאבק המוני, שיוביל להפלת ממשלתכם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, האם חבר הכנסת נסים מסכים להעביר לוועדה כהצעת השר? חבר הכנסת איתן מסכים להעביר לוועדה? חבר הכנסת חנן פורת מסכים להעביר לוועדה? חבר הכנסת אלי גולדשמידט מסכים? חבר הכנסת חיים אורון איננו, אני משער שהוא מסכים. הכוונה היא לוועדת החוץ והביטחון. אם כן, יש כאן הסכמה רחבה מקיר לקיר, ואנחנו מצביעים על כל חמש ההצעות יחדיו. ועדת החוץ והביטחון. בבקשה.

בעד ההצעה להעביר את הנושאים לוועדה – 25

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושאים בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חברי הכנסת מ' נסים, ר' איתן,

ח' פורת, א' גולדשמידט וח' אורון לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

רגע, רגע, יש עוד המשך על החינוך, חבר הכנסת רענן כהן. דיון חשוב מאוד, אפילו בזמנו.

25 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים, הנושא הועבר לטיפול של ועדת החוץ והביטחון.

השביתה במערכת החינוך

היו"ר ש' וייס:

אני מכריז עכשיו על כנס ג' של הישיבה שלנו היום – – –

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, אם תארגן 30 חתימות, חבר הכנסת רענן כהן, יהיה גם כנס ד'. מה לעשות.

הנושא הוא: השביתה במערכת החינוך. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם בורג, ואחריו – את חברת הכנסת לימור לבנת. בבקשה.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

הסדר הפוך. חברת הכנסת לבנת, את מוכנה להיות ראשונה? בתור יוזמת – ראשונה. עשר דקות לכל נואם, זאת תקרה. שרת החינוך והתרבות תתייחס לשתי ההצעות. בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשעה שברגעים אלה, עוד מעט, מתנהל בווינגטון משא-ומתן מדיני, שבו הממשלה ויתרה מראש על כל הנכסים, על כל העמדות, התקפלה, הודיעה שהכול כבר ברור והעקרונות בעצם ברורים לכולם, באותה שעה ממש, כאשר תלמידי בתי-הספר וגני-הילדים פה בארץ היו אמורים להיות עכשיו בדרכם חזרה מבתי-הספר ומהגנים, הממשלה הזאת מנהלת משא-ומתן עם ארגוני המורים בשיא העיקשות, בשיא היהירות, היא ממצה דווקא במשא-ומתן הזה את כל יכולת המיקוח שלה, עד הטיפה האחרונה.

זאת תופעה קצת מוזרה לגבי ממשלה שהצהירה בתעמולת הבחירות שלה, שהיא לא רק תשנה את סדרי העדיפויות אלא תעלה את נושא החינוך לראש סדר העדיפויות שלה. והנה, אנחנו כבר ביום השני של השביתה הכללית, ולא רק שלא נראה שיהיה לה סוף אלא נראה שהיא עוד תהיה, כנראה, ממושכת מאוד, לאחר השבתות שונות במהלך החודשים האחרונים שהיו פה ושם על-ידי ארגוני המורים; לאחר משא-ומתן שבו הממשלה מעליבה, משפילה את המורים; לאחר ששרת החינוך והתרבות אמרה שהמורים לוקים ברפיון מוסרי, והוסיפה עוד כהנה וכהנה ביטויים מאוצר המילון של הגברת אלוני, מציעה להם למעשה, עכשיו, תוכניות ארוכות-טווח, שאין להן שום משמעות ממשית כרגע, עבדה עליהם בעיניים, במקום להציע עכשיו מהפך בטבלאות השכר של המורים.

אני לא אומרת שכל מה שהמורים מבקשים צריך לתת להם, אבל אני בהחלט אומרת שהמורים במערכת החינוך בישראל אכן ראויים ליותר ממה שהם מקבלים, ונכון, היו ראויים גם בעבר, ואני ודאי עוד מעט אשמע זאת, אבל הממשלה הזאת הבטיחה והתחייבה לשנות את סדר העדיפויות הזה, והבטיחה והתחייבה לתת למורים יותר ובעצם היא עושה את ההיפך בדיוק.

עכשיו קורה בכלל דבר מוזר מאוד; אנחנו שומעים היום מיושבת-ראש ארגון המורים העל-יסודיים, שהיא נתבקשה לאשר למדריכים של צה"ל בקרב-מגע להיכנס לבתי-הספר כדי להמשיך ולאמן את התלמידים בקרב-מגע. יושבת-ראש ארגון המורים העל-יסודיים מוסיפה ומספרת, שאמר לה מי שממונה על אותם שיעורים בקרב-מגע בצה"ל, שמשדד החינוך והתרבות בעצם רוצה להשתמש בחיילים כדי לשבור את השביתה של המורים. זה כבר דבר מעניין מאוד. אני רוצה להזכיר, נמצא כאן השר יוסי שריד, הוא היה אחראי לתעמולת הבחירות של מפלגת העבודה ב-1977, ששידרה סרט אימים, סרט בלהות על מה שיקרה כאשר הליכוד יעלה לשלטון, איך הוא יכניס צבא למפעלים; אתם זוכרים את זה מן הסתם. אז הליכוד לא הכניס צבא למפעלים, אבל הנה – – –

אברהם בורג (העבודה):

יעקב שמאי (הליכוד):

הוא גם לא הכניס כלבים למפעלים.

לימור לבנת (הליכוד):

גם לא כלבים למפעלים. ל"סולתם" – ודאי. אתה יודע מה? עוד לפני שהכניסו כלבים ל"סולתם", גד יעקבי, כשר התחבורה, רצה להכניס צבא לרשות שדות התעופה. אז הנה, עכשיו מתברר בכלל שרוצים לשבור שביתה, כנראה. משרד החינוך והתרבות מתכוון לשבור שביתה. הכנסת הצבא, אם יש באמת מגמה כזאת, ואני אמרתי בדיוק מי אמר את הדברים, אם באמת יש כוונה כזאת, אני רוצה להזהיר, שהכנסת הצבא למערכת יחסי העבודה במשק היא דבר חסר תקדים וחמור ממדרגה ראשונה – – –

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני שומעת על זה בפעם הראשונה; זה לא היה ולא נברא, ואין לי מושג – – –

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי השרה, אני מציעה שתשאלו את סגן השר במשרדך, הממונה על הנושא של הדרכה בקרב-מגע.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

זה לא נדון בשום מקום. אני שומעת על זה בפעם הראשונה.

היו"ר ש' וייס:

יש לך תשובה מוסמכת. זה חשוב מאוד.

רחבעם זאבי (מולדת):

לימור לבנת (הליכוד):

— — — זה חשוב מאוד

היו"ר ש' וייס:

בסדר, על-כן השרה אתנו כאן, חברי הכנסת.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מעלה את הדברים בשם אומרם. זאת לא שמועה. אמרתי בדיוק מי אמר את הדברים ואמרתי בדיוק שהם כיוונו, למיטב הבנתי, לסגן שרת החינוך והתרבות, שהוא גם הממונה על הנושא הזה, ואם יש הכחשה, אני מציעה שהשרה באמת תבדוק זאת עם סגנה ותבדוק את זה במשרדה — — —

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אין לו שום סמכות לעשות זאת.

לימור לבנת (הליכוד):

בסדר, אני אינני יודעת. אני אומרת שנאמרו כאן דברים ברורים מאוד. אגב, ארגון המורים אישר את הכנסת המדריכים לקרב-מגע לבתי-הספר, אבל אני מציעה באמת שההכחשה שלך תתקבל אם היא אכן אמיתית, אבל יש לי קצת בעיה עם הדברים שאת אומרת לאור פרשה אחרת, הקשורה גם היא באותו נושא של השביתה ושל המשא-ומתן עם ארגוני המורים, והיא פרשת חמישה ימי לימודים בשבוע.

חמישה ימי לימודים בשבוע הם חזון לא חדש, אבל לפני כשלושה חודשים בערך, כאשר אני, יחד עם עמיתי, חברי הכנסת מהמפד"ל, עמדנו להעלות כאן, במליאה, לקריאה טרומית הצעת חוק שתקבע שיהיו שישה ימי לימודים בשבוע, מסיבות שונות שאינני רוצה להיכנס אליהן, אבל שלא יהיו חמישה ימי לימודים בשבוע בשנת הלימודים הקרובה, בוודאי, קיבלנו מכתב משרת החינוך והתרבות, ובו היא מודיעה, שאכן בשנת הלימודים הבאה לא יהיו חמישה ימי לימודים בשבוע. ועוד היא מוסיפה וכותבת: הואיל והנושא קשור להחלטות ממשלה ולא לתחום החקיקה, על זה יש לנו ויכוח, שכן משמעויותיו הינן ביצועיות בתחומי הכלכלה והמשק, בכוונתי להביא הודעה זאת לידיעת מליאת הממשלה בהקדם. בעקבות מכתבה של השרה נעתרנו והסרנו את הצעת החוק שלנו.

לגבי דידי אם אין חמישה ימי לימודים בשבוע בשנת הלימודים הבאה, אין שום צורך בחקיקה אם יש התחייבות של השרה.

אבל באופן מוזר, השרה ביחד עם שר האוצר הגישו לראש הממשלה תוכנית שדווקא קובעת שיעברו לחמישה ימי לימודים בשבוע, וכבר משנת הלימודים הבאה – בהדרגה במשך שלוש שנים.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה הורס את ההסכם.

לימור לבנת (הליכוד):

בדיוק. תודה לחבר הכנסת יהלום שמסייע לי. מה הקשר בעצם בין זה ובין זה? יש קשר הדוק, כי זה חלק יסודי במשא-ומתן עם ארגוני המורים, ועל זה יש מחלוקת. ארגון המורים מתנגד לחמישה ימי לימודים בשבוע. על חמישה ימי לימודים בשבוע אפשר להתווכח ויכוח ארוך מאוד, אבל השרה לא עמדה בהבטחה שהבטיחה במכתב שהפנתה אלי ואל חבר הכנסת יצחק לוי, כמי שייצג את המפד"ל בעניין הזה, והגישה ביחד עם שר האוצר נייר לראש הממשלה, שעותקו נמצא בידי, שהמערכת תעבור לחמישה ימי לימודים. אני כבר לא בטוחה, גם אם השרה אומרת כאן שלא היתה הצעה שהחילים ישברו את שביתת המורים, שזה אומנם מדויק. כבר אינני יודעת מה מדויק ומה לא מדויק.

יעקב שמאי (הליכוד):

המורים עובדים היום חמישה ימים בשבוע. השרה רוצה שיעבדו שישה ימים, וזה חלק מההסכם החדש.

לימור לבנת (הליכוד):

לא. השרה לא רוצה שיעבדו שישה ימים. מדובר על תוספת. אני לא רוצה להיכנס לכל הפרטים של המשא-ומתן. המורים עובדים חמישה ימים בשבוע, זה נכון.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

רוצים משרה וחצי – – אנחנו הודענו שיהיה יום לימודים פעיל.

לימור לבנת (הליכוד):

בהסכם שאת הגשת ביחד עם שר האוצר לראש הממשלה זה לא מופיע בשום מקום. כתוב שם רק חמישה ימי לימודים בשבוע. קראתי את ההסכם מלה במלה הבוקר.

זו לא הבעיה הראשונה שמתעוררת במערכת החינוך. משרד החינוך לא הכין והוא לא מפעיל כרגע תוכניות אלטרנטיביות כל שהן כדי שמיליון ילדים לא יסתובבו ברחובות. מדובר על שביתה, שכל הנראה תהיה ממושכת מאוד.

אני חושבת שאני פטורה כאן מלהעלות שורה ארוכה של נושאים הקשורים בשרת החינוך, בתפקוד שלה כשרת חינוך. זה לא הנושא, ונדמה לי שגם חברי הכנסת וגם הציבור ערים לכל אותם כישלונות שלה כשרת חינוך. לכן, מתוך אחריות אני קוראת לשרת החינוך להתפטר מתפקידה. היא לא יכולה להיות שרת חינוך, כאשר כל יומיים וכל שעתיים, ובכל אירוע, קורה משהו שמעורר סערה ציבורית כל כך גדולה, ובניהול השוטף של המשרד היא בעצם נכשלה.

אני קוראת לארגוני המורים להודיע, כי מרגע שבו שרת החינוך תתפטר מתפקידה, הם יחזרו מייד ללימודים ויחזרו למשא-ומתן. תודה רבה.

השביתה במערכת החינוך

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אברהם בורג, בבקשה.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גברתי שרת החינוך, אדוני השר לאיכות הסביבה, צודקת חברת הכנסת לימור לבנת, אם אשתמש במלים שלה אגיד: אכן עכשיו מתקיים משא-ומתן קשה מאוד בין הממשלה לבין המורים על מנת לרפא פצעים במערכת החינוך, שנוצרו בעשור וחצי האחרון. בעשור וחצי האחרון יש כל מיני שותפים לאחריות. ממשלת ישראל הנוכחית צריכה לקחת על עצמה את הרפואה לחוליים של 15 השנים האחרונות.

המציאות שאליה נקלעה מערכת החינוך בארבעת-חמשת הימים האחרונים, או בהרחבה גדולה יותר – בארבעת-חמשת החודשים האחרונים, היא מציאות כמעט בלתי אפשרית בסיטואציה של משא-ומתן, משום שכולם צודקים, גברתי השרה. צודקת ממשלת ישראל, מעולם לא הוצעה הצעה נדיבה כל כך לארגוני המורים – 21.2%, 25%, לא חשובים כרגע הפרטים, פרוטוקול הכנסת לא מתעניין בדיוק בנושא הזה; הצעה נדיבה. צודקים המורים, הצעה זו איננה מספיקה. ובמצב הזה קשה מאוד למצוא עמדות שתהיינה עמדות הגישור והקישור שמביאות את הצדדים, קרי את המורים מהצד האחד ואת הממשלה מהצד השני, חזרה אל שולחן המשא-ומתן.

ההנחה אומרת, שבסופו של דבר יימצא הסדר. השאלה הנשאלת, אם יימצא הסדר בסופו של דבר, למה לסבול את כל הדרך עד ההסדר? וחלק מן המשיבים אומרים: כל משבר יש לו תקופת הבשלות שלו, עד שהוא לא מתבשל ועד שהצדדים לא מוציאים את המוץ מתוך התבן ויודעים עם מה הם הולכים קדימה ועל מה הם מוותרים, אין הסדר ואין הידברות. אנחנו נמצאים עכשיו בעיצומו של משבר, והזמן עדיין לא בשל להידברות.

גברתי השרה, ועדת החינוך של הכנסת קיימה הבוקר ישיבה על מנת לשמוע. אמרנו לכל הצדדים הנוגעים בדבר – לאוצר, למשרד החינוך, למורים – אין תפקידנו לתווך, איננו רוצים בשלב הזה להיכנס, אנחנו רוצים לשמוע. שמענו את העמדות, ניסינו לעשות מיפוי מדויק מאוד של סעיף סעיף, איפה עומדים הפערים. הפערים אכן גדולים ובעלי משמעות, אם כי ניתן לגשר עליהם.

כאן אני חייב לפנות אלייך, גברתי השרה. אמת, האחריות שלך כשרת החינוך היא להפעיל את מערכת החינוך, שילדים יימצאו במסגרות, שהורים יוכלו ללכת לעבוד ולא יצטרכו להיות מרותקים אל הבית בשל הילדים, להפעיל את המערכת בצורה אלטרנטיבית, באמצעות מתנ"סים, לפעמים באמצעות בתי-הספר עצמם, תנועות נוער, פעילות נוספת של ארגונים ציבוריים וכו'. אבל צריך לעשות את זה בשום-שכל וברגישות, מכיוון שהדבר האחרון שמותר לעשותו – אני לא אשתמש בביטוי "לשבור שביתה", כי זה דבר קשה, לשבור שביתה זאת החלטה, אם נכניס חיילים ללמד בכיתות באמת יהיו הישגים יוצאים מגדר הרגיל, חברת הכנסת לימור לבנת, אבל יש מושג "לשחוק שביתה". מה שקורה היום הוא, שיש שחיקת שביתה. המשמעות של שחיקת השביתה היא לא רק מן הצד של האחריות: הנה אני נוטל את האחריות למצוא מסגרת ל-50% מהילדים – כך אמר היום מנכ"ל משרדך, שזה היעד. המשמעות של שחיקת השביתה היא, שדוחקים את המורה אל הפינה.

מה קורה כאשר דוחקים לפינה את המורה? החל מיום העצמאות נוצרה דינמיקה חדשה. אם בעיני המורים היה משרד אוצר מכאן, משרד חינוך מכאן ואנחנו המורים בצד השלישי, היום משרד האוצר ומשרד החינוך חד הוא, קרי ממשלה. אם אין שום גוף באמצע, בין המורים מכאן ובין הממשלה מכאן, מאיפה יצא התיווך? מאיפה יבוא השלום? איפה תהיה נקודת המפגש? תפקיד נקודת המפגש הוא תפקיד משרד החינוך.

יתר על כן, היה ואומרים: נציע הצעות שבסופו של דבר תכופפנה את ידם, עדיין במהלך שחיקת השביתה נשברת האטמוספירה של הרפורמה. באים עם תוכנית ענקית של כמה מיליארדים, להגדיל את בסיס התקציב מ-7.3 מיליארדי שקלים לחינוך ליותר מ-10 מיליארד בסוף התוכנית. באמת תוכנית ענק, עם אחריות מורה אחרת, עם מעמד מורה אחר, עם תפקוד בית-ספר שונה, עם חיי כיתה וחיי שכבה וחיי פדגוגיה שונים לחלוטין. ועם מה מתחילים את זה? – עם הדבר החשוב ביותר, עם נשאי החינוך. המורה הוא זה שנושא את הפדגוגיה ואת החינוך על כתפיו. אם אנחנו באים אליו באווירה מתאימה ואומרים לו: בוא נדבר, בוא נעלה את המעמד, בוא ניתן לציבור תחושה שאכן הממשלה מתייחסת אליך אחרת מאשר אל כל מעגלות השכר בשוק – אפשרות אחת. מה נוצר היום? דוחקים את המורים לפינה, שוחקים אותם, מציגים אותם בתור BAD GUY, הילדים הרעים של המערכת הזאת. חוזר הילד אל הכיתה ואומר: תראו את המורה שלי, הפכו אותו למקבץ נדבות, שחקו אותו, צחקו עליו, זלזלו בו, ובסוף הוא לא השיג דבר. האווירה של הרפורמה, הנכונות של הציבור להתגייס לרפורמה חשובה לא פחות מהרפורמה עצמה.

נקודה נוספת, גברתי השרה, איננה קשורה לא בכך כשרת חינוך ולא בנו כחברי כנסת, היא קשורה בנו כהורים. אני חושב שזכות השביתה קדושה במערכת דמוקרטית. השביתה, מבחינתו של המורה, חיונית במצב הנוכחי, כי זה איננו עוד ויכוח על השוליים, זהו ויכוח על המהות עצמה. הורים צריכים הרבה מאוד סבלנות בשביתה הזאת. שווה לנו לסבול את הנזק המידי שהשביתה הזאת גורמת לנו,

כדי ליהנות מהפירות העתידיים ארוכי הטווח. כי אין דבר כזה, שאתה רוצה מערכת חינוך שונה ומעמד שונה למורה בלי שאתה מוכן לשלם עבור זה. ועכשיו זה עיצומו של המאבק, וההורים אל להם להיתפס למצב של אנטי-מורים. אם כל המערכת החברתית, קרי הורים ומערכת החינוך והמערכת הפוליטית עצמה ילכו כנגד המורים, לא יהיה מי שיעשה את העבודה החינוכית.

לכן, גברתי השרה, פנייתי אלייך היא כפולה. האחת, אכן הציגה הממשלה תוכנית רדיקלית, מסגרת של ברוטו 25%; אם אפשר להיות יותר נדיב, או במשך הזמן או בדברים נוספים, יש פתרונות – איפה אפשר להיות נדיב ולהציע את ההצעות – תיזום הממשלה את ההליכה לקראת המורים. אל תמתינו להם, אתם החזקים. אמר צ'רציל, דומני, בזמנו: IN VICTORY GENEROSITY – בניצחון נדיבות. הממשלה חזקה, הממשלה יכולה להיות נדיבה.

הנקודה השנייה היא הסגנון, שמשרד החינוך לא יהיה זה שמוליך את המערכה נגד המורה, כי מחר בבוקר, יום אחרי השביתה, הם השותפים שלך להישגי מערכת החינוך ולרפורמות שלהן את מייחלת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אברהם בורג.

גברתי שרת החינוך והתרבות, בבקשה תשובתך על שתי ההצעות. אני גם מודה לך, שאף שאת קצת מקוררת, הסכמת לבוא בגלל חשיבות הנושא, אפילו רצית לבוא.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, ראשית אני חוזרת ואומרת, זו הפעם הראשונה שאני שומעת על הנושא הזה של צבא ובתי-ספר. אני לא מוכנה לזה, איש לא אמר לי על כך. אני יושבת עם הנהלת המשרד, עם כל התכנונים; זו הפעם הראשונה שאני שומעת על כך, ובאופן קטגורי אני אומרת, שחיילים לא ילמדו בבתי-הספר, והדבר הזה לא עלה על הדעת. גם לא עלה על הדעת לשבור את השביתה הזאת.

כל שביקשנו הוא, שמתוך 10,000 עובדי חינוך, 200 איש יוכלו לעזור לנו בארגון, בייחוד לגיל הצעיר, של המערכת, על מנת שילדים לא יסתובבו ברחובות, שנפעיל את המתנ"סים, ובמקום שאין מתנ"סים – בתי-ספר, על מנת שהילדים לא יהיו ברחוב.

אדוני היושב-ראש, שעת רצון היום למערכת החינוך. נדמה לי שב-12-15 השנים האחרונות לא היתה שעת רצון שכזאת. אנחנו נכנסנו למערכת – איך אמר יושב-ראש ועדת החינוך – שזקוקה לרפואה גדולה. וכדי לרפא, גם כל תקציב המדינה לא יספיק, כי אין לנו מספיק חדרים, אין מעבדות, אין מזגנים, אין מספיק מורים למקצועות השונים, אין מספיק ספריות, אין לנו מקהלות, אין לנו תזמורות, ואלה הם דברים שהנשמה גם כן זקוקה להם, אין לנו מספיק מורים למדעים, ויש להכשיר אותם. מספר השעות מקוצץ, וזו הפעם הראשונה לאחר 12 שנה שלא מקצצים אלא מוסיפים למערכת החינוך כרבע מיליון שעות במשך שלוש שנים. פירוש הדבר, שילד שלומד היום 26 שעות ילמד 35

שעות. פירוש הדבר גם העלאת שכרו של המורה. פירוש הדבר, כשאנחנו מדברים על העלאת מעמדו של המורה, אנחנו צריכים שני דברים: שכר והשכלה.

נדמה לי שזו הפעם הראשונה שמשרד החינוך, ואני רוצה לומר שכאן, בתמיכת הממשלה, ראש הממשלה ושר האוצר, פנה אל המורים וביקש שלוש שעות שבועיות להשתלמות של המורים בשכר מלא, שעה שהמחיר של המערכת הזאת הוא לא רק ההשתלמות עצמה אלא גם כל מה שכרוך סביבה.

אני מצטערת לומר, שבישיבה שהיתה לנו ביום שישי אמר לנו מר בן-שבת, בנוכחות קהל גדול, ולכן אני יכולה לצטט אותו, ששעת ההשתלמות היא מעמסה כבדה על המורה, לאין ערוך יותר מאשר מתן שיעור פרונטלי, ועל כן יש להוסיף לעניין ההשתלמות שכר גבוה יותר, תמורה גבוהה יותר.

שאול יהלום (מפד"ל):

לימור לבנת (הליכוד):

יגאל ביבי (מפד"ל):

כנראה הרבה זמן הוא לא היה מורה.

לימור לבנת (הליכוד):

לא כנראה, בטוח.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני מצטטת דברים בשם אומרם: האחוז לשעת הוראה פרונטלית בבית-הספר היסודי הוא 3 או 5, והוא דרש 5% עבור שעה כזאת.

לימור לבנת (הליכוד):

אברהם בורג (העבודה):

הי"ר ש' וייס:

לדעתי, חילופי הדברים לא מובנים לציבור.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

מה שאני רוצה להבהיר, הממשלה, שהבטיחה לשנות את סדר הקדימות, אומנם עושה זאת. אני רוצה שיהיה ברור, העובדה שאנחנו דנים בנושא החינוך, בתקציב החינוך ובהשלמה, גם בהכנסת מדעים, מעבדות, טכנולוגיה, גם בהארכת הנוכחות בבית-הספר מעבר ליום לימודים ארוך – חברת הכנסת דליה איציק, המעבר ליום לימודים ארוך איננו בא על חשבון יום שישי.

ברגע זה אני חייבת להתייחס למכתב ששלחתי לשני חברי הכנסת, חברת הכנסת לימור לבנת וחבר הכנסת יצחק לוי, וגם הבאתי את הדברים האלה בפני הממשלה. יש שתי החלטות ממשלה – האחת מ-9 באוגוסט 1988, השנייה מ-25 בדצמבר 1989 – המדברות על חמישה ימי לימודים, וההחלטה התייחסה לשנת התשנ"ד. אני הודעתי לראש הממשלה ולשר האוצר, שאנחנו לא נעבור לחמישה ימי לימודים כדי לתת למישהו רושם שבכך אנחנו מאריכים את יום הלימודים, לא יהיה ולא יקום; ב. הבאתי את המצוקות של ציבור גדול, שאיננו יכול להרשות לעצמו לעבור לחמישה ימי לימודים, וזו לא רק הדרישה של המפד"ל, שהיא מקובלת עלי, אלא גם דרישת מקומות כמו חצור או ירוחם, שבשום פנים ואופן אין לתת שם לילדים יום שישי פרוץ ופרוץ ללא תעסוקה. שעה שמדובר על מעבר, הוא יהיה רק כאשר ליום שישי יהיה מה שנקרא: יום פעיל רב-גילי, לפחות ארבע שעות. הדבר הזה, אם ראית את ההסכם, וזה היה אחד הוויכוחים הקשים בינינו, ויש ויכוחים בין משרד האוצר לבין משרד החינוך, שבשום פנים אין להתנות במערכת מעבר ליום לימודים ארוך בקיצוץ באותו מקום ביום הלימודים הנוסף.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אפשר לשאול שאלה?

הי"ר ש' וייס:

אם השרה מסכימה.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני אסיים.

היו"ר ש' וייס:

אחרי שהשרה תסיים, רק תזכיר לי שלא יקרה כמו שקרה עם חבר הכנסת חנן פורת.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

הדבר החשוב הוא, שאנחנו דנים במשרד החינוך בנושא החינוך בנפרד לחלוטין מכל הנושאים האחרים, ובמדינת ישראל, כפי שכל אדם בארץ הזאת יודע, יש מצוקות רבות רבות נוספות. יש לה מצוקות בתחום האבטלה, בתחום הבריאות, בתחום הביוב, בתחום התחבורה, ואין אני צריכה למנות את כולן. העובדה שאנחנו דנים בדבר הזה בנפרד עם תוספת כפי שהוצעה כאן, זו מתיחה מקסימלית על חשבון דברים אחרים, מתוך הכרה שהחינוך הוא הדבר החשוב ביותר. הוא החשוב ביותר מפני שאומנם כתוב: "אבניה ברזל ומהרריה תחצב נחשת", אבל זו מטאפורה. המשאב המרכזי שיש לעם הזה הוא האדם. וכדי להכשיר את האדם הישראלי להתמודדות עם המידע העצום ועם החשיבה הגדולה של תקופתנו, הדבר החשוב ביותר הוא להשקיע בחינוך.

ואומנם התוספת שהוצעה למורים, לאחר ויכוחים ולאחר דיונים ממושכים בממשלה, היא תוספת מאוד משמעותית, וכדאי שאתם גם תדעו זאת, מפני שאם מורה מתחיל בעל תואר ראשון יקבל תוספת של 470 שקל, אם מורה בעל תואר ראשון עם ותק של 15 שנה יקבל 720 שקל – אלה הן תוספות שבמציאות של מדינת ישראל הן תוספות גדולות, אם כי אין הקומץ משביע את הארי.

שאול יהלום (מפד"ל):

בפריסה של ארבע שנים.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

לא, לא. שלוש שנות תקציב. אנחנו הודענו להם שנהיה מוכנים ללכת לשנתיים. הודענו להם.

היו"ר ש' וייס:

אגב, חברתי השרה, נדמה לי שבין שליש לחצי חוזר למדינה באמצעות מס הכנסה. חשוב לציין את זה. אני נותן לך נימוקים לשיחה שלך עם שר האוצר.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני חושבת ששר האוצר מאוד לא שקט בגלל התביעות שלנו. לא צריך את הנימוקים הנוספים, מפני שכולנו מחשבים את השכר ברוטו ולא את השכר נטו. השיטה הזאת שלפיה חישוב נטו, ומה שהיה סביבה, אני מקווה שכבר איננה.

מכל מקום, הם עדיין לא יגיעו לשיא התשלומים.

היו"ר ש' וייס:

כשזה דמי אבטלה – מפרסמים את הנתו. כשזה חברי כנסת – מפרסמים את הברוטו.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

על כל פנים, מבחינת האוצר ומבחינת המדינה, אם תוסיפו על זה גם השתלמויות וגמול השתלמויות, למעשה התוספת תגיע לא ל-25% אלא ל-30% במערכות כאלה ואחרות.

חילוקי הדעות העיקריים נובעים משתי נקודות יסוד. הנקודה האחת היא, שיש ציבור של מורים שאומר, ואומר זאת בגילוי לב: למה אנחנו צריכים לשהות בבית-הספר שעות נוספות – אנחנו מדברים על שעות ההשתלמות; אתם רוצים מאתנו שעות נוספות, בכל מקום אנחנו יכולים לעבוד שעות נוספות ולהרוויח יותר. עובדה היא שיש מורים שעובדים משרה וחצי או שתי משרות ואיש מאתנו לא יכול לבוא אליהם בטרניה, נוכח המשכורת הנמוכה.

אם רוצים להפוך את החינוך לפרופסיה, להעלות את השכלת המורים, ליצור מערכת בית-ספרית, היינו ההשתלמויות הן בבית-הספר, ובית-הספר הופך למעשה למרכז קהילה שגם לומדים בו, הרי הדבר הזה יחייב את השהות הנוספת.

יש שאלה נוספת שהיא במחלוקת, ואני חושבת שיש לדון בה – הסכמים אישיים במקרים מוגדרים ומוסכמים. יש הצעה, ואנחנו יכולים לבצע אותה, שלתפקידים מסוימים, בייחוד בתחום מקצועות שאין רבים הבקאים בהם, יש לנו אפשרות להביא אנשים מהאקדמיה – מדובר על המעולים במרצים במקצועות שלהם, כאשר יאפשרו להם להמשיך את המחקר – לתקופה קצובה, למערכת בית-הספר, על מנת להעלות את רמתו.

אני לא רוצה להפליג בכל הפרטים שעמדו לפנינו. אנחנו הקדשנו למשא-ומתן עם המורים תשומת לב רבה מאוד. ישבנו בכל חופשת הפסח. אנחנו נכנסו למשבר ולמשא-ומתן כאשר היתה לנו גיבנת או

סחבת שנמשכת שנתיים, חיכוך שהיה בין ארגון המורים לבין האוצר בנושא של השחיקה, נושא שנמשך כבר שנתיים. אנחנו חשבנו שפה נוכל להציע את הדברים קדימה.

אמרתי למורים בפגישתנו האחרונה, שהיתה לא מזמן – היתה ביום השישי, ואחרי זה ישבו אתם פעם נוספת – שאינני רואה טעם לשביתה, שאנחנו רוצים לשבת ולהמשיך אתם במשא-ומתן, שיש דברים שאפשר לגלות בהם גמישות.

אני רוצה לומר ליושב-ראש ועדת החינוך והתרבות, העובדה שהממשלה מגלה גמישות ומוכנה ללכת לקראת המורים ויורדת מתביעה אחת בקנה מידה כזה או אחר איננה סימן של חולשה אלא היא סימן של רצון טוב ללכת לקראתם. אנחנו הלכנו לקראתם בקנה מידה גדול, גם בסכום וגם בכך שהורדנו מהם כמה שעות שבועיות, כמובן לא מהתלמידים. התלמידים ימשיכו ללמוד יותר שעות.

אני קוראת להם מעל במה זאת לחזור למשא-ומתן. אני חושבת, בניגוד לדברים שאמרת – יכול להיות שבלהט הוויכוח בוועדה הרוחות יצרו נוגדנים – שהפערים אינם כל כך גדולים. אני חושבת שאפשר ליישב אותם. אני חושבת שאין הצדקה היום לשביתה, בוודאי לא לשביתה ממושכת. גם ראש הממשלה, גם שר האוצר, גם הממשלה יודעת וקבעה שהיא רוצה לקדם את נושא החינוך בקנה מידה גדול, אבל קנה מידה גדול איננו יכול לרפא את כל החוליים, מפני שיש לנו חוליים רבים מאוד.

אם אנחנו נקיים את התוכנית שעליה מתנהל עכשיו המשא-ומתן, אנחנו נעלה כיתה בתחום החינוך. אני מבקשת את עזרת המורים ואת עזרת הציבור לקדם את הנושא הזה למען כלל ילדי ישראל. יש מקומות ויש הורים – חברת הכנסת דליה איציק, זה לא דווקא בכפר-שמריהו, אני ראיתי ברמלה בתי-ספר טובים לאין ערוך מבית-הספר של כפר-שמריהו-רשפון – – –

דליה איציק (העבודה):

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

את השתמשת בזה. הדוגמה הזאת היא דוגמה לא טובה. יש מקומות שבהם ההורים כבר יצרו בית-ספר של יום לימודים ארוך. יש מקומות שבהם כבר הוכנסו כל אותן מעבדות וכל אותן תוספות. אנחנו רוצים שהדבר יהיה לכל ילדי ישראל. אנחנו רוצים לקדם את כלל ילדי ישראל, ולכן אנו מבקשים מהמורים ומהציבור לשתף פעולה ולקדם את התוכנית הזאת. תודה.

היו"ר ש' וייס:

ברשותך, גברתי השרה, אם תוכלי להישאר אתנו שתיים-שלוש דקות.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

ברצון.

היו"ר ש' וייס:

בגלל חשיבות הנושא, אני אאפשר לשניים-שלושה חברי כנסת לשאול שאלה, ואולי לתרום בזה לקיצור מועד החינוך, ותהיה איזו תרומה קונסטרוקטיבית מיידית של הכנסת.

חברת הכנסת לימור לבנת, אני מבין שאת מבקשת רשות דיבור כדי לחזור בך מהתביעה ששרת החינוך תתפטר. נכון?

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

לא, למה?

אברהם בורג (העבודה):

היא רוצה לשאול מתי היא תתפטר.

היו"ר ש' וייס:

בעוד שלוש שנים אולי, עד סוף הקדנציה.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

הכנסתי מנכ"ל טוב. יש עכשיו מנכ"ל טוב גם לרשות השידור. נכנסו אנשי חינוך נוספים. עוד מעט באמת אפשר להתפטר. גם נקבל את התוכנית הזאת והיא כבר תרוץ.

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי השרה, נקודת ההסכמה היחידה שאני מוצאת אתך היא לגבי שני המנכ"לים שמינית בשני המקרים האלה. אבל בזה נגמרת ההסכמה בינינו.

היו"ר ש' וייס:

מה השאלה?

לימור לבנת (הליכוד):

השאלה שלי, האם את אמרת שאין התניה בין מעבר לחמישה ימי לימודים לבין הארכת יום הלימודים?

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

באותו בית-ספר.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מוצאת פה בהסכם סיכום בנושא תקציב משרד החינוך והתרבות, וכתוב במפורש: תוספת שעות תינתן ברשות מקומית, במקביל להעברת מערכת החינוך לשבוע לימודים בן חמישה ימים. אינני יודעת מה זה אם לא התניה.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני לא יודעת איזה מסמך קיבלת.

לימור לבנת (הליכוד):

המסמך שקיבלתי מהעוזר שלך, גברתי.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

המסמך שראיתי אותו בתחילה תוקן, על מנת שלא תהיה שום זיקה בין בית-הספר המקבל את השעות לבין – – –

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי, זה המסמך שהועבר אלי, לידי, הבוקר על-ידי עוזרך, מר עמית שכטר, בפקס, לאחר שיחה טלפונית בין שנינו.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לימור לבנת, יש כאן הודעה של השרה. יש לה גם זכות לשנות מסמך.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני מודיעה באופן ברור לחלוטין: יהיה מעבר לחמישה ימי לימודים. יהיה מעבר ליום לימודים ארוך. לא תהיה בו-זמנית באותו בית-ספר זיקה, היינו התניה שלפיה אתה מקבל את יום הלימודים הארוך בתנאי שאתה עובר לחמישה ימים.

לימור לבנת (הליכוד):

משרד החינוך חוזר בו מהמסמך הזה?

היו"ר ש' וייס:

אין מסמך חשוב יותר מהודעה של שרת החינוך. המאוחר דוחה את המוקדם.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני חוזרת על מה שאמרתי בממשלה: לא אסכים בשום פנים ואופן שבירוחם, בחצור, מנינו עוד כמה מקומות, יגידו לי שיום לימודים ארוך קשור בכך שיעברו לחמישה ימים.

אנחנו רוצים לעבור ליום שישי – דיברנו על זה גם בוועדת החינוך – שיהיה פעיל רב-גילי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביבי, זה לא באותו עניין? בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני מקווה, שרת החינוך, ששמת לב שמעבר לחמישה ימי לימודים במדינת ישראל המשופעת בחופשות ובחגים יגרום לכך שהילדים לא ילמדו 180 ימים בשנה. חצי שנה לומדים, חצי שנה ברחוב.

ומה שחמור הוא: שמענו אותך אומרת, שאת רוצה שהמורים ישתלמו. היום רוב המורים עובדים חמישה ימים, אבל הם לא לוקחים את יום שישי, כי הם רוצים יום בשבוע להשתלם. ברגע שאת עוברת לחמישה ימים, את מכריחה אותם לקחת את יום שישי, שבו קשה להשתלם, ואז כל הנושא של ההשתלמות למעשה ילך מן העולם. מורה שעובד יום ארוך ואין לו יום חופשי לא יוכל להשתלם. לדעתי, יש כאן נזק כפול, נוסף על כל הנזקים. אני חושב שהגיע הזמן שתעשו חשיבה נוספת.

ומה עם זכויות האזרח, כשהמדינה ברובה עדיין לא עברה לחמישה ימי עבודה? למה יקופחו אלה שעובדים שישה ימים?

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

יש פה אי-הבנה. שעות ההשתלמות של המורים הן בזמן שהותם בבית-הספר. אתה חייב להבין, שכל התוכנית של יום לימודים ארוך תכניס מורים רבים נוספים למערכת. ההשתלמות תהיה בימי ההוראה בבית-הספר, בשעות ההוראה בבתי-הספר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת עובדיה עלי. אנחנו מתקרבים לסיום.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

מנחם פרוש (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

לך יש הצעה אחרת. זה משהו אחר.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גברתי שרת החינוך, לפני חודשיים העליתי בהצעה לסדר-היום את הסוגיה של קיצור שבוע הלימודים לחמישה ימים, וקיבלתי על כך תשובה תמוהה מסגן שר החינוך, שבכלל לא ידע על מה מדברים, אבל זו סוגיה בפני עצמה.

שאול יהלום (מפד"ל):

מי הוא סגן שר החינוך?

לימור לבנת (הליכוד):

זה ההוא מהצבא.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. לא לזלזל בחברי כנסת אחרים.

לימור לבנת (הליכוד):

סליחה, אני חוזרת בי.

אברהם בורג (העבודה):

איפה ההדר הז'בוטינסקאי?

שאול יהלום (מפד"ל):

יש שני סגנים, לא ידעתי למי מתכוונים.

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת בורג, אני לא נכנס כרגע לסוגיה הזאת. חבר הכנסת יהלום, היות שאתם מאוד סקרנים לדעת מי הוא סגן שרת החינוך, הרי זה חבר הכנסת מיכה גולדמן. אם סיפקתי את הסקרנות שלכם, ניגש עכשיו לגופו של עניין.

אני חושב, שמשגה גדול הוא המעבר לשבוע לימודים של חמישה ימים, וזאת מהסיבות הבאות: ראשית, 55% מהעובדים במדינת ישראל עדיין עובדים שישה ימים בשבוע; שנית, כל אלה שמדברים על זכויות המורים ועל כך שצריך לאפשר גם להם לעבור לחמישה ימי עבודה טועים בכך, משום שבלאו הכי ההנחיות הניתנות לבתי-הספר שעה שהם מכינים את מערכת השיעורים הן לאפשר לכל מורה יום חופשי בשבוע, וזה הגיוני יותר וגם יעיל יותר מבחינת המורה. שהרי אם מאפשרים לו יום חופשי בשבוע, הוא יכול לבחור בו בהתאם לתוכנית הלימודים, בהתאם לצרכים האישיים שלו, הוא יכול לבחור ביום שבו הוא יכול להשתלם באוניברסיטה וכו'. מבחינת המערכת זה יעיל הרבה יותר לאפשר למורה לקבל את היום החופשי שלו דווקא ביום שבו הוא יכול ללמוד באוניברסיטה ולהשלים את השכלתו.

אם נעבור לשבוע לימודים של חמישה ימים ויום השישי בשבוע יהיה היום החופשי, התלמידים יסתובבו בבתיהם או לידם בלי שלהורים יהיה סידור בשבילם, הדבר יפגע במשק, יפגע בחינוך ויפגע בילדים. מה אפוא התועלת בדבר הזה? אנחנו עדיין לא ערוכים לנושא הזה, ולדעתי יהיה זה משגה. טוב תעשה שרת החינוך אם תיקח את ההצעה הזאת בחזרה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. גברתי השרה, בבקשה.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

למרות החלטות הממשלה, שאני לא הייתי חברה בה – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

כל הנושא הזה – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת ביבי, הרי אנחנו כבר מעבר לתקנון, אז תגלו גם אתם קצת רוח טובה.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

למרות החלטות הממשלה, גם מ-1988 וגם מ-1989, שהחליטו על מעבר ברור וחד של כל המערכת לחמישה ימים בהתשנ"ד, אתם שמעתם שאנחנו לא נעשה זאת בבת אחת, ולא בהתשנ"ד, אלא בשלבים, תוך הבטחה של שינוי.

יש נקודה אחת, שבועדת החינוך כדאי אולי להקדיש לה קצת זמן, וכוונתי לנושא של השתלמות בית-ספרית, מה שנקרא חדר מורים לומד, עם המעבר ליותר בתי-ספר קהילתיים ואוטונומיים, מפני שאז ההשתלמות הבית-ספרית, עם מיטב המורים והמרצים, מבחינת הנכס היא הרבה יותר גדולה למערכת החינוך. על כן הם גם מקבלים תשלום מלא עבור אותה השתלמות.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חברת הכנסת דליה איציק, ואחריה, האחרון – חבר הכנסת גדליה גל.

דליה איציק (העבודה):

גברתי שרת החינוך, דיברתי על המעבר לחמישה ימים, ואני רוצה לתת לך דוגמה קלסית וקשה, שאולי תאפיין אותן צרות צרורות שאנחנו עלולים להיתקל בהן אם וכאשר נעבור לחמישה ימים.

במערכת החינוך בירושלים 51% מהתלמידים הם תלמידים חרדים; 51% חרדים. היתר דתיים וחילונים. ביום שישי תיראה התמונה בירושלים, ואני מניחה שעוד במספר לא מבוטל של יישובים במדינת ישראל, כדלהלן: חלק מן הילדים יסתובבו בבוקר ברחובות, חלק מהם במוזיאונים, וחלק מן הילדים ילמדו בבתי-ספר, ייסעו באוטובוסים צהובים ואולי אפילו יאכלו ארוחת צהריים דשנה.

צלצל אלי זה עתה צ'רלי ביטון, לדוגמה, ואמר לי שבתלמוד-תורה בירושלים יש כמה תלמידים חילונים. אני התקשרתי אל האם כדי לברר זאת, והיא אמרה לי: אין לי כסף לשלם, ואילו בת"ת הזה הכול חינם.

אם אתם תגרמו לכך שכל המערכת תלך ללימודים של חמישה ימים בשבוע, זה סיפור אחר. אבל במדינת ישראל פועלות היום שתי מערכות מקבילות ומסוכנות, והסוגיה היא סוגיה פוליטית. לראש הממשלה, ונדמה לי שגם לשרים אחרים, אין אומץ להתמודד עם זה. לכן, אם אנחנו הולכים על כל המערכת, זה סיפור אחר, ושווה לשקול. אבל אם מדובר רק במעבר לחמישה ימים בשבוע לגבי חלק מהמערכת בלבד, אנחנו נמצאים בסכנה ובצרה צרורה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

חברת הכנסת דליה איציק, אני מאוד ערה לנקודה שהעלית, ועל כן הבאתי אותה, ובמלוא התוקף, בפני ראש הממשלה ובפני שר האוצר. זו גם הסיבה לכך שנעצרו והחליטו ללכת בעניין זה בשלבים. זו הסיבה לכך שאנחנו עומדים בתוקף על כך, שהדבר לא יעשה בלי שתימצא דרך חלופית להעסקת הילדים.

היו"ר ש' וייס:

גברתי השרה, עכשיו בקשה קצרה של חבר הכנסת גדליה גל, ואז תוכלי לשבת. אני באמת מצטער על שאני כל כך מעסיק אותך.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אין דבר.

היו"ר ש' וייס:

אבל הנושא הזה מאוד חשוב. עשינו כאן בירור חשוב. אני מאוד מודה לך. בבקשה, חבר הכנסת גדליה גל.

גדליה גל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, בתום השביתה, ואני באמת מקווה שזה יהיה במהרה, כל התלמידים יחזרו לבתי-הספר. לא כן העולים לאולפנים. עם פיזור האולפנים, אתמול, יש בהחלט חשש, שחלק מהם יחפש עיסוק אחר ולא יחזור עוד ללימודים. ייתכן מאוד, ויש דוגמאות רבות כאלה כבר היום, שהם לא יחזרו לעולם ללמוד עברית, ועברית כהלכה הם לא ידעו.

האם את מוכנה לפנות אל הסתדרות המורים בשמך ובשמנו, שישחררו את המורים באולפנים? מדובר בקבוצה קטנה, וזה לא יפגע במאבק שלהם. זה יהיה גם סימן נוסף לקליטת עלייה, ששמנו אותה במרכז ההוויה שלנו. תודה.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני מודה לך על הבקשה. אני מצטרפת לבקשתך פומבית, מעל במה זו, ואעשה זאת גם בפנייה ישירה לארגוני המורים. למרות הרושם שנוצר, אנחנו לא ביחסים של "ברוגז". אנחנו ביחסים של שיחה ושל המשך משא-ומתן. אני אפנה אליהם בעניין זה, ואני מקווה שהם יענו. תודה רבה.

לימור לבנת (הליכוד):

מתנהל משא-ומתן?

היו"ר ש' וייס:

גברתי השרה, את מציעה להעביר את זה לוועדה?

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

הוועדה כבר התחילה לדון בעניין. אם השביתה תימשך – – –

אברהם בורג (העבודה):

אני מציע שוועדת החינוך תחזיר את זה למליאה.

היו"ר ש' וייס:

טוב. אני מבין שמציעים להעביר זאת לוועדה.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

זה יכול לעבור לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

הצעה אחרת לחבר הכנסת מנחם פרוש, במסגרת דקה. הצעה אחרת לחבר הכנסת עזרן, ולפנים משורת הדין, למען הסדר הטוב, גם לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בדברי הקצרים אני רואה חובה להביע מחאה נגד שרת החינוך שולמית אלון, שאינה מסוגלת לשלוט על עצמה ומשמיעה מפעם לפעם דברי בלע נגד קודשי ישראל.

היא גורמת חילול השם. היא גרמה חילול השם כאשר היא יושבת בחג הפסח במסעדה ערבית וסעדה שם חמץ.

שרת החינוך מרגיזה מאוד מאוד בהופעותיה, והגדילה עשות כאשר הסעירה את העולם בתגובה שלה, בהתבטאות שלה כאשר ראש הממשלה אמר בסיום נאומו במעמד המרגש בפולין: שמע ישראל השם אלוקינו השם אחד. איך וכיצד את יכולה להרשות לעצמך לזלזל ולהרגיז רבבות אלפי ישראל?

היו"ר ש' וייס:

כבר עברה דקה.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

מזמן שהיא שרת החינוך, היא מוסיפה בכל פעם חטא על פשע בפגיעותיה החריפות בכל היקר והקדוש לנו. מאז קיום המדינה לא סבלה המדינה משר כפי שהיא סובלת ממך. שרת החינוך, האם את לא קוראת את העיתונים, את לא שומעת את הקריאות שקוראים לך: לכי הביתה, תעזבי אותנו?

אברהם בורג (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בורג, אני רוצה, ברשותכם, חברי הכנסת — — —

מנחם פרוש (יהדות התורה):

פרוצדורלית הצעתי היא להוריד את הנושא מסדר-היום, מכיוון שעל סדר-היום עצם הפעילות של שרת החינוך.

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה לשאול אותך, גברתי שרת החינוך והתרבות, שוב זה לא מקובל, אבל בגלל הרגישות לנושא, אם תרצי להגיב אני מאפשר לך. בהחלט.

קריאה:

— — —

היו"ר ש' וייס:

תרגשו לי, סליחה, אני מנהל את הישיבה. דברים קשים, אני רוצה לאפשר לשרה להגיב.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש — — —

מנחם פרוש (יהדות התורה):

— — —

רן כהן (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

סליחה, לא, אני לא מסכים. אתה דיברת, חבר הכנסת פרוש, עכשיו השרה תשיב. חבר הכנסת רן כהן, אתה מפריע, לדאבוני, לשרת החינוך והתרבות. אני יודע שהרצון שלך הוא טוב.

רן כהן (מרצ):

היושב-ראש דיבר הרבה על שביתת המורים...

היו"ר ש' וייס:

אני יודע, מה לעשות, בגלל זה יש פה זכות תשובה. חבר הכנסת בורג, חבר הכנסת עזרן, הושמעו דברים קשים, עכשיו זכות התשובה.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אני חשבתי שעל הפרסום שהיה בעניין הזה אני לא צריכה להגיב, ועדי יושב-ראש הכנסת שהיה באותו אירוע, הואיל ואני לא ביקרתי – לא באופן בוטה ולא באופן אחר – את דבריו של ראש הממשלה. היתה שאלה במה לסיים: ב"נצח ישראל לא ישקר", ב"עם ישראל חי" או ב"שמע ישראל". אני הצעתי שהסיום יהיה: "עם ישראל חי", משום שחשבתי שבמקום שהיתה מחלוקת בין מקבלי צידוק הדין לבין המורדים, מחלוקת שנמשכה עד עכשיו, על דבר אחד אין מחלוקת – שעם ישראל חי ונצח ישראל לא משקר.

נדמה לי שראש הממשלה קיבל את הצעתו של העיתונאי דנקנר, ואילו באושוויץ הוא השתמש בביטוי "עם ישראל חי".

לא היתה מחלוקת, לא היתה ביקורת, לא היה זעם ולא היתה מהומה. למרבה התמיהה, כאשר ממשרד ראש הממשלה גם מר איתן הבר, שאתו היתה השיחה, וגם יועצו של שר הביטחון לענייני תקשורת שלחו מכתבים לאותו עיתון שהפיץ את הסיפור הזה, מכתביהם לא פורסמו.

לימור לבנת (הליכוד):

הוציאו דברים מהקשרם? איך מסלפים דברים כאלה?

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לבנת, סליחה, אני אפשרתי לך לדבר שלוש פעמים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה נהגת לא בסדר.

היו"ר ש' וייס:

מדוע?

מיכאל איתן (הליכוד):

לחבר הכנסת פרוש, אחרי שהוא השמיע את מלת הביקורת הראשונה – שמעתי מלמטה – לא נתת לו לגמור משפט; ואתה נותן לה בלי הגבלה לענות לאותו נושא.

רן כהן (מרצ):

לא היית פה.

מיכאל איתן (הליכוד):

שמעתי כל מלה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אל תעזרו לי, כי על הצעקנות הזאת אני אתגבר.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אתה עברת את השואה, אתה יודע את המשמעות של קריאת "שמע ישראל".

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פרוש, תקשיב לי, אני יודע. אתה לא צריך את העזרה של הצעקות מצד ימין. במסגרת התקנון, הצעה אחרת היא במסגרת של דקה. אתה דיברת שתיים-וחצי דקות. אפשרתי לך – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא נכון.

היו"ר ש' וייס:

אל תפריע לי. אם היית רוצה עוד, היית מדבר עוד. שנית, מכיוון שהנושא – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אחרי שהוא אמר את מלת הביקורת הראשונה אמרת לו: נו תסיים, נו תסיים. אמרת לו להפסיק. לחצת עליו בכוח. ועכשיו היא מדברת ללא הגבלה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, הצעקנות שלך הופכת באמת לתופעה מופרזת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה יושב שם ומעביר על כולם ביקורת. אני מעביר עליך ביקורת. גם אתה חשוף לביקורת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, אתה לא יכול לצעוק כל כך הרבה, זה הכול.

מיכאל איתן (הליכוד):

אין לי מיקרופון.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, למה לא תיתן כבוד למעמדך ותביע מחאה? למה לא תביע מחאה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פרוש, תקשיב לי. אתה אמרת את דבריך. שרת החינוך תשיב. אגב, התכוונתי אחרי דבריה להעיר הערה, כי הייתי שם. זה הסדר. שנית – – –

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

גברתי השרה, רק רגע.

חבר הכנסת פרוש, נתתי לך הרבה יותר מדקה. זה הכול.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

תביע מחאה.

היו"ר ש' וייס:

אתה תרצה עוד דקה – תקבל עוד דקה.

אני הייתי שם בזמן הטקס. חבר הכנסת פרוש, תקשיב לי. אני הייתי שם בזמן הטקס. ההבדל ביני לביניכם הוא, שהייתי עד להתרחשות. שנית, אל תטיפו לי מוסר בנושא זה. בנאום יום העצמאות שלי ריכזתי את תשומת הלב בנושא זה. בענייני שואה לא תלמדו אותי איך לנהוג, עם כל הכבוד. אני הייתי שם כשאתם הייתם פה. תפסיקו להעיר לי בעניין זה.

אני הייתי שם והייתי עד לכל העניין. כל העניין היה על-ידי. השרה ישבה על-ידי ואני יודע מה שהתרחש. כל מה שהיא אומרת כאן זו אמת. אתם לא הייתם שם.

מיכאל איתן (הליכוד):

זכותו גם לדבר.

היו"ר ש' וייס:

נתתי לו, ואל תצעק לי כל הזמן.

דליה איציק (העבודה):

הוא דיבר.

היו"ר ש' וייס:

אל תצעק לי כל הזמן, חבר הכנסת איתן, עשרות פעמים הערתי לך. זה הכול.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

למה לשאול, חבר הכנסת אורון, אני הייתי שם. חבר הכנסת אורון, תקשיב לי. אל תעזרו לי. מותר לחבר הכנסת איתן לקרוא קריאות ביניים, אין ספק, הוא עושה זאת בשפע, והוא לא יחיד. תקשיב לי, גם אתה עושה זאת. בקשתי היא רק שהוא לא יצעק. זה הכול. הוא יכול לומר, זאת כל בקשתי.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת איתן אומר שלא נתת לחבר הכנסת פרוש לדבר.

היו"ר ש' וייס:

אני אתן לו עוד הפעם. חבר הכנסת איתן לא היה כאן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אחרי שחבר הכנסת פרוש התחיל במלת הביקורת הראשונה היושב-ראש אמר לו: נו, תסיים כבר.

רן כהן (מרצ):

אתה לא יודע.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, תירגע רק שנייה. חבר הכנסת אורון, אל תעזור לי, אני מסתדר אתו טוב מאוד. זה לא נושא שסביבו צריך לעשות חיכוך פרוצדורלי. חברת הכנסת דליה איציק, רק שנייה, תרשי לי. חבר הכנסת איתן, תקשיב לי. חבר הכנסת איתן, אתה אפילו לא מקשיב. באת, צעקת, ואתה לא מקשיב. תקשיב.

א. בקשתי פשוטה: לא לצעוק קריאת ביניים.

קריאה:

— — —

היו"ר ש' וייס:

לא באמצע. אי-אפשר לסיים פה משפט.

ב. חבר הכנסת פרוש דיבר יותר משתי דקות, ותאמין לי שאם הוא היה מאותת לי שהוא רוצה לדבר יותר, הוא היה מדבר יותר.

כל מי שמדבר מעבר לדקה בזמן הצעה אחרת – אני מעיר לו. הערתי לחבר הכנסת זאבי ולחברי כנסת אחרים. זה חלק מן העניין. אם הוא ירצה הוא יוכל עוד הפעם לומר את כל דברו. אני התכוונתי להגיב אחרי זה. אני מתנצל שאני מגיב כאן.

זה מקרה לא נעים, קשה. השרה הותקפה קשה מאוד. באופן לגמרי מקרי הייתי באירוע, ישבתי לידה שש שעות. האם אין זאת חובתי לומר מלה לעניין אחד – לעניין האמת? אני יודע שזה בלתי חשוב לחלוטין בחיים הפוליטיים. אני מודע לזה. אני יודע שאין לזה שום חשיבות, כלום, פה. אבל אני מוצא צורך פנימי לומר זאת. זאת זכותי? הייתי שם. לולא הייתי יושב-ראש, הייתי מצביע והייתי מבקש לומר זאת מן האולם.

גדליה גל (העבודה):

אולי תמשיך ותסכם?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פרוש הביע מחאה, משום שהוא קרא דברים שהיו מזעזעים גם אותי. אני הייתי שם. תאמין לי שבמקרה הקונקרטי הזה, הגרסה של השרה היא נכונה. שש שעות הייתי אתה. זה הכול.

שאול יהלום (מפד"ל):

אף אחד לא חולק על כך. היא העדיפה משפט אחר.

היו"ר ש' וייס:

אני מתנצל אם קצת הרמתי את קולי והייתי לא פורמלי, ואם הערתי לחבר הכנסת – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, מספיק, אני מדבר רק על המקרה הזה, אני לא מתערב ביתר הדברים.

רן כהן (מרצ):

אתה לא מאמין לשבח וייס בענייני השואה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, אני הייתי שם. רבותי, בואו נסיים זאת. אני מדבר רק על קטע קטן וחשוב. אני מסכם. מה שנוגע לשלוש הנוסחאות: "שמע ישראל", "נצח ישראל לא ישקר" ו"עם ישראל חי" – רק

לזה אני מתייחס, לזה הייתי עד. היתר – אני לא יודע. על מה שהיה בכינוס עם בני הנוער אני לא מעיר; רק על קטע שאני יודע. פה אני מבקש מכם לדייק. יש לכם עד; במקרה – עד. לא חשוב אם עברתי את השואה או לא.

שאלו יהלום (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

הצעה אחרת לחבר הכנסת יוסף עזרן. בבקשה. ואם חבר הכנסת פרוש ירצה עוד הפעם לדבר, אתן לו בלי גבול.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כבוד השרה, חברי הכנסת, צר לי מאוד שמחנכי הדור הצעיר במדינת ישראל, למרות ההצדקה וזכותם למחות על התנאים שבהם הם עובדים, שבהם הם פועלים, אין להם שום הצדקה להשבית מערכת חינוך. ההשבתה היחידה בקשר לחינוך היא כפי שנאמר בפסוק "מפי עוללים וינקים יסדת עז" – ותינוקות של בית רבן, עוז זה עוצמה של עם ישראל – "להשבית אויב ומתנקם". אויב, אומרים רבותינו, מבפנים; ומתנקם – מבחוץ.

על-ידי שמשביתים מערכת חינוך ומשביתים תורה מתינוקות של בית רבן, קודם כול המצב הביטחוני הוא קשה וזה מכניס את כל ההורים למערכת איומה. ראשם סחרחר, לא יודעים איך להתארגן. ואין שום הצדקה, מה גם ששמעתי, עם כל הכבוד למורים, שיש תוספת של 25% – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עזרן, עברה דקה. אנא, תתרכז בבקשה, תרכז את דבריך, כי זו הצעה אחרת. הרי אתה סגן יושב-ראש.

יוסף עזרן (ש"ס):

נכון. אני מודה לך על ההערה. אני אומר: עם כל הכבוד לדרישות שלהם ולתביעות שלהם, מאחר שיש משא-ומתן ויש התקדמות והאוצר נענה, לכן אני לא מצדיק – – –

היו"ר ש' וייס:

כן.

יוסף עזרון (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, בבקשה ממך, כשהזכרתי את העניין – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מתנצל שאני מעיר לך לנהוג לפי התקנון. אסור לעשות זאת, לפי גרסה פה.

יוסף עזרון (ש"ס):

לא, לא. אבל אולי אדוני יעשה לי את הטובה הגדולה ואת הכבוד להתרכז בכיוון של מחשבתי. אמרתי שיש השבתה, בקשר לתינוקות של בית רבן, אבל בכיוון הפוך, כאשר הם לומדים יותר, כאשר הם מתחנכים יותר, אז זה להשבית אויב ומתנקם.

אני רוצה לומר לכם דבר שבאמונה, ולסיים בזה. אני חושב שהשביתה הלא-מוצדקת הזאת אולי באה כעונש על שלא השכלנו להשבית דבר אחר שכתוב בתורה שצריך להשבית אותו.

היו"ר ש' וייס:

כן, מה יהיה עם התקנון?

יוסף עזרון (ש"ס):

כתוב שצריך להשבית שאור מבתיכם, וצריכים להשבית את כל החמץ. לכן יש לנו כעת שביתה נגדית, מידה כנגד מידה. אני מקווה שאנחנו נשבית את השאור, ובעזרת השם לעולם לא יהיו שביתות. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת האשם מחאמיד, אתה תיתן לנו הדגמה של שמירת התקנון. דקה, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

האם אני יכול להציע להסיר הצעה?

היו"ר ש' וייס:

כן, זה מה שאפשרתי לך.

האשם מחאמיד (חד"ש):

בסדר, תודה.

אדוני היושב-ראש, אני חושב, בניגוד לחברי שקדם לי, שהשביתה של המורים היא שביתה מוצדקת, חוקית, ויש לה על מה להתבסס. כאשר אנחנו יודעים שמורה עם תואר ראשון, B.A, עם 13 שנות ותק, משכורתו 2,300 שקלים ברוטו, ומשכורתו של מורה מתחיל היא מתחת לשכר המינימום, אז אינני מבין, עם כל התוספת שמדברים עליה, של 25%, מה המשכורת הכוללת של אותו עובד, של אותו מורה, כאשר גם מבקשים ממנו תמורה?

נקודה שנייה, אדוני, היא בקשר למה שנקרא חוזים אישיים. כמורה לשעבר אני חושב, שחוזים אישיים יש בהם משום פגיעה במורים. כי מנחיתים עליהם איזה אדם, איזו אליטה מבחון, אל תוך המערכת.

ובקשה, אדוני. כאשר מדברים על חמישה ימים בשבוע ועל משהו אלטרנטיבי ביום השישי, אני מבקש להדגיש את בתי-הספר הערביים, שלגביהם הנכון הוא גם יום השבת.

ולבסוף, אני מציע להסיר את ההצעה של חברת הכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, אל תציע, כי – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

משום שלדעתי, אדוני, היא הכניסה פה אלמנט שלא שייך לחינוך, כאשר היא קוראת למורים לחזור לעבודה אם השרה תתפטר. בין זה לבין חינוך אין כל קשר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, יש הצעה של שרת החינוך להעביר את שתי ההצעות להמשך טיפולה של ועדת החינוך והתרבות. לפני שאני מקיים הצבעה, אני מציע שכל ההתלקחות שהיתה פה, נוותר עליה, כי הנושא היה מכובד מדי. חבר הכנסת פרוש, אתה רוצה להוסיף עוד מלה? ברצון רב. אני מצטער שהתלקחנו כולנו.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

לא, תנו לו לומר מה שעל לבו, אחרי שאני פשוט נתתי פה עדות, עדות של אדם שהיה שם. בבקשה.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, מתוך שאנחנו מחשיבים ומעריכים את התפקיד שלך, חשבתי שאתה, אשר ליווית את נושא השואה, ואתה יודע את המשמעות כאשר השליכו מיליוני יהודים לכבשנות, מה צעקו ומה אמרו: "שמע ישראל השם אלוקינו השם אחד". וכעת שרת החינוך מתייחסת לקריאה זו כפי שהתבטאה. חושבני שאתה, בהעריכי אותך ובהכירי אותך, צריך למחות על יחסה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, פסוק אחד ונגמור את זה. אולי סוף סוף היום יסתיים, אחרי שמסרתי גם עדות. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, משפט אחד. אני לא חשוד בזה שאני צריך להגן על שרי מרצ. אני גם לא חשוד בזה שאין לי יחס לקודשי ישראל. אני מציע לחבר הכנסת פרוש לקבל את הדברים של שרת החינוך, שמכחישה את מה שהיה כתוב בעיתון, ואז אין סערה, אין סיבה לסערה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, הסיפור נגמר, תודה. לסיום הפרשה, "שמע ישראל" הוא ביטוי מקודש; "עם ישראל חי" הוא ביטוי מקודש; "נצח ישראל לא ישקר" הוא ביטוי מקודש. לשלושתם יש מקור חשוב במסורת היהודית. הוויכוח היה על אחת משלוש גרסאות, שבמקרה זה שלושתן מקודשות וחשובות. זה מה שהיה שם, בקטע שהייתי עד לו. ואני באמת מציע להתייחס באמון מוחלט גם להודעת השרה. ובואו נגמור בזה.

ואני מתנצל גם בפני חבר הכנסת איתן, אם הערתי לו איזו הערה מיותרת. והכול ייגמר בטוב.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על העברת הנושאים החשובים האלה לוועדת החינוך והתרבות, תוך קריאה לטיפול נמרץ, מזורז וטוב, כדי שהשביתה תסתיים מהר והצדדים יבואו על סיפוקם, עד כמה שאפשר.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושאים לוועדה – 17

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושאים בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חברי הכנסת ל' לבנת וא' בורג

לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

קריאה:

האם תהיה התייחסות לחמישה ימי לימודים?

היו"ר ש' וייס:

כן, בוועדה נתייחס לכול, גם לרעיון של חמישה ימים.

17 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים.

כנראה עד לכינוס הכנסת ביום שני הבא לא יהיה לנו כינוס פגרה נוסף בשבת. תודה רבה.

הישיבה ננעלה בשעה 14:28.